



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ



**ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ**

Ο μαθητής/-τρια να είναι σε θέση:

- ☉ Να περιγράφει τους τρόπους οργάνωσης και εξοπλισμού των εργαστηρίων.
- ☉ Να επεξηγεί τη συμβολή των εργαστηρίων στην κινητική, γνωστική και ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών.
- ☉ Να σχεδιάζει, να οργανώνει και να εξοπλίζει εργαστήρια στο Βρεφονηπιακό Σταθμό, ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες.
- ☉ Να συσχετίζει τις γωνιές με τα εργαστήρια και να προσδιορίζει τις διαφορές μεταξύ τους.
- ☉ Να προτείνει και να προετοιμάζει δραστηριότητες για τα εργαστήρια.
- ☉ Να γνωρίζει τα παράλληλα εργαστήρια και να κατανοεί τη σπουδαιότητά τους.
- ☉ Να προετοιμάζει και να οργανώνει παράλληλα εργαστήρια.

**5.1 Οργάνωση εργαστηρίων και διαφοροποίησή τους από τις γωνιές**

Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό η ανάγκη του παιδιού για ελεύθερο και αυθόρμητο παιχνίδι καλύπτεται από την οργάνωση γωνιών. Στα τμήματα όμως των μεγαλύτερων παιδιών (2:6-6 χρονών) χρειάζεται να συμπεριλαμβάνονται στο ημερήσιο πρόγραμμα απασχόλησής τους και ορισμένες δραστηριότητες που οργανώνονται και κατευθύνονται από τον/τη βρεφονηπιοκόμο.

Μια τέτοια μορφή δομημένης και μερικώς κατευθυνόμενης δραστηριότητας είναι και τα εργαστήρια. Με τον όρο **εργαστήριο** λοιπόν εννοούμε δραστηριότητες που οργανώνονται μέσα στην τάξη και οι οποίες επιβλέπονται και κατευθύνονται κυρίως από τον/τη βρεφονηπιοκόμο.

- Τα εργαστήρια συνήθως **"δανείζονται" χώρο, έπιπλα και υλικά** από τις γωνιές που ήδη υπάρχουν. Ορισμένα μάλιστα εργαστήρια έχουν τα ίδια ονόματα με τις αντίστοιχες γωνιές (εικαστικών, τεχνολογίας κτλ.) Η **ουσιώδης διαφορά** έγκειται στο γεγονός ότι στις γωνιές το παιχνίδι ή η δραστηριότητα είναι αυθόρμητα και ξεκινάει από τα ίδια τα παιδιά, ενώ στα εργαστήρια οι δραστηριότητες προτείνονται και κατευθύνονται από τον/τη βρεφονηπιοκόμο.



**Εικόνα 5.1.α**  
*Δραστηριότητες στα εργαστήρια*

- Επιπλέον, τα εργαστήρια δεν έχουν μόνιμο χώρο εγκατάστασης όπως οι γωνιές, αλλά η επίπλωση και ο εξοπλισμός διαμορφώνονται τη στιγμή που εκτελείται η δραστηριότητα του συγκεκριμένου εργαστηρίου. Για παράδειγμα ο/η βρεφονηπιοκόμος ζητάει από τα παιδιά να κατασκευάσουν χριστουγεννιάτικες κάρτες. Διαμορφώνουν γι' αυτό το σκοπό ένα εργαστήριο εικαστικών παίρνουν τραπέζια και καρέκλες από τις υπόλοιπες γωνιές και υλικά από τη γωνιά εικαστικών.

- Υπάρχουν όμως και **εργαστήρια που δεν έχουν αντίστοιχες γωνιές**, όπως της προανάγνωσης, του γραφισμού κλπ. Αυτό συμβαίνει, γιατί τα συγκεκριμένα εργαστήρια μπορούν να υπάρξουν μόνον κάτω από την επίβλεψη και την καθοδήγηση ενός ενήλικα, που θα φέρει τα παιδιά σε επαφή με τις καινούργιες έννοιες.



**Εικόνα 5.1.β**  
*Δραστηριότητες στα εργαστήρια*

- Η διαμόρφωση και ο εξοπλισμός των εργαστηρίων διαρκεί όσο χρειάζεται για να ολοκληρωθεί μια συγκεκριμένη δραστηριότητα. Ορισμένες δραστηριότητες ολοκληρώνονται την ίδια μέρα (ασκήσεις γραφισμού), ενώ άλλες χρειάζονται περισσότερες μέρες (κατασκευή χριστουγεννιάτικων καρτών). Γι' αυτό το σκοπό, θα πρέπει να υπάρχουν **έπιπλα φύλαξης του υλικού** και για κάθε παιδί (ατομικά) και για τις ομάδες παιδιών (για ομαδικές εργασίες), ώστε να διευκολύνεται η κατανομή της εργασίας. Τέτοια έπιπλα μπορεί να ντουλάπια ή ράφια, στην πρόσοψη των οποίων θα υπάρχει μια ζωγραφιά φτιαγμένη από τα ίδια τα παιδιά ή μια φωτογραφία τους, ώστε να ξεχωρίζει κάθε παιδί το δικό του ή μια ανοιχτή συρταριέρα πολλών θέσεων όπου θα στεγνώνουν τα έργα ζωγραφικής, πριν αποθηκευτούν.



Εικόνα 5.1.γ

Έπιπλα για φύλαξη ατομικών εργασιών και υλικών

- Τα εργαστήρια **οργανώνονται συνήθως με αφορμή τα θέματα που επεξεργάζεται η τάξη**. Για παράδειγμα, το Πάσχα μπορούμε να οργανώσουμε ένα εργαστήριο μαγειρικής όπου θα φτιάξουμε τσουρέκια και θα βράσουμε αυγά, ένα εργαστήριο εικαστικών όπου θα διακοσμήσουμε ή θα ζωγραφίσουμε λαμπάδες, ένα εργαστήριο γραφισμού ό-



που θα διαλέξουμε και θα σχεδιάσουμε διάφορα μοτίβα πάνω στα αυγά, ένα εργαστήρι προμαθηματικών εννοιών όπου θα γίνουν οι απαραίτητες ταξινομήσεις, αντιστοιχίες και μετρήσεις των υλικών (ζύγισμα των υλικών για τη μαγειρική, αντιστοίχιση λαμπάδων και αυγών κτλ.).

Ορισμένα όμως εργαστήρια όπως του γραφισμού, της προανάγνωσης και των προμαθηματικών εννοιών μπορούν να λειτουργούν πιο συχνά, κυρίως στην τάξη των μεγαλύτερων παιδιών, εφόσον έχει αποδειχτεί ότι διευκολύνουν την ανάπτυξη απαραίτητων δεξιοτήτων και ικανοτήτων των παιδιών.

- Τα εργαστήρια συνήθως ακολουθούν την οργάνωση των γωνιών. Στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς οργανώνονται με τα παιδιά γωνιές και μετά και τα εργαστήρια εφόσον αρκετά δανείζονται έπιπλα και υλικό από αντίστοιχες γωνιές. Είναι απαραίτητο να προηγηθεί ελεύθερο παιχνίδι στις γωνιές όπου το παιδί θα έρθει σε μια πρώτη επαφή με το χώρο και με τα υλικά και μετά, εφόσον έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλοι προβληματισμοί να ακολουθήσουν οι πιο δομημένες δραστηριότητες στα εργαστήρια.

Με τα εργαστήρια το παιδί εξασκείται στην ομαδική εργασία, στη λεπτή κινητικότητα, στον οπτικοκινητικό συντονισμό, στον εντοπισμό των λεπτομερειών, στη λογικομαθηματική σκέψη (ταξινόμηση, αντιστοίχια, μέτρηση ποσοτήτων, σειροθέτηση κτλ.) στις αναγνωστικές και γραφικές δεξιότητες, στοιχεία πολύ σημαντικά για την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

## 5.2 Εργαστήρι μαγειρικής

### Στόχοι Εργαστηρίου Μαγειρικής

- Άσκηση σε δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης
- Καλλιέργεια λογικομαθηματικής σκέψης
- Άσκηση προφορικού λόγου και εμπλουτισμός λεξιλογίου
- Ανάπτυξη κοινωνικότητας και συνεργασίας
- Ενίσχυση δεξιοτήτων γραφής και ανάγνωσης
- Ελεύθερη έκφραση δημιουργικότητας.

Η οργάνωση του συγκεκριμένου εργαστηρίου συμβάλλει στην **άσκηση των δεξιοτήτων** που χρειάζονται τα παιδιά για τις καθημερινές α-

**σχολίες διαβίωσης**, αφού μαθαίνουν τις διαδικασίες που χρειάζονται για την ετοιμασία ενός φαγητού, δηλαδή να "μαγειρεύουν", να πλένουν τα σκεύη που χρησιμοποίησαν, να τα στεγνώνουν και να τα τακτοποιούν, να "φτιάχνουν" συνταγές με κώδικες για να τις ξαναχρησιμοποιήσουν αργότερα κτλ..



**Εικόνα 5.2.α**  
*Τα παιδιά μαγειρεύουν*

Επιπλέον, τα παιδιά έρχονται σε **επαφή με έννοιες προμαθηματικές** (ζύγισμα υλικών, αντιστοιχία σερβίτσιων-παιδιών, ταξινόμηση, κτλ.) **προγραφικές** (καταγραφή συνταγής με κώδικες) και **προαναγνωστικές** (διάβασμα κωδικοποιημένων συνταγών).

Το εργαστήρι μαγειρικής προσφέρει χαρά και ικανοποίηση στα παιδιά, επειδή νιώθουν ότι δημιουργούν με την προετοιμασία και την παρασκευή των φαγητών, ενισχύεται η κοινωνικότητά τους μέσω της συνεργασίας που πρέπει να αναπτύξουν με τα υπόλοιπα παιδιά που συμμετέχουν στο εργαστήριο ή μέσω της συνεργασίας με άλλα εργαστήρια ή γωνιές, εμπλουτίζεται το λεξιλόγιό τους και ενισχύεται η ανάπτυξη του προφορικού τους λόγου.





**Εικόνα 5.2.β**  
*Τα παιδιά δημιουργούν*

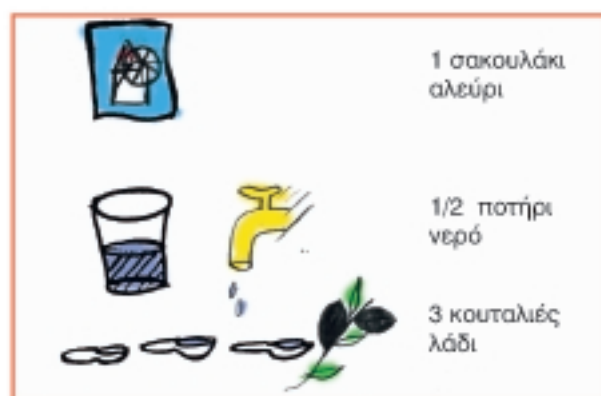
Για την οργάνωση του **δε χρειάζονται πολλά έπιπλα**. Αρκεί ένα κυκλικό τραπέζι, το οποίο καλό θα ήταν να βρίσκεται κοντά σε κάποιο νεροχύτη, για να διευκολύνονται τα παιδιά στο πλύσιμο των σκευών και των υλικών. Τα παιδιά δουλεύουν ομαδικά και ο αριθμός τους πρέπει να είναι περιορισμένος, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν αποτελεσματικά και να μη δημιουργούνται προβλήματα και προστριβές μεταξύ τους.

Ακόμα μπορεί μετά από συνεννόηση με το βοηθητικό προσωπικό να οργανωθεί το εργαστήρι μαγειρικής στο χώρο κουζίνας του Βρεφονηπιακού Σταθμού, πάντα όμως με την επίβλεψη και καθοδήγηση του/της Βρεφονηπιοκόμου για την αποφυγή ατυχημάτων. Ως **σκεύη** μπορεί να χρησιμοποιηθούν όλα τα σκεύη που χρησιμοποιούνται για μαγείρεμα, αρκεί να είναι λεία, να μην έχουν αιχμηρές προεξοχές, να μην είναι πολύ βαριά και γενικά να είναι ασφαλή για χρήση από τα παιδιά. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να παίρνουν συνταγές από τη γωνιά βιβλιοθήκης ή να τους δοθούν καρτέλες και μολύβια, για να "γράψουν" τις δικές τους συνταγές στο εργαστήρι γραφισμού.

**Εικόνα 5.2.γ**

*Εργαλεία και σκεύη για το εργαστήριο*

Οι συνταγές "γράφονται" από τα ίδια τα παιδιά χρησιμοποιώντας **σύμβολα**, ώστε να μπορούν να τις διαβάσουν την επόμενη φορά που θα χρειαστεί να ξαναφτιάξουν τα ίδια φαγητά. Για παράδειγμα αν μια μέρα φτιάχνουν ψωμί για να φάνε το μεσημέρι με το φαγητό τους, θα μπορούσαν να σχεδιάσουν πάνω στην καρτέλα τα υλικά και τις ποσότητες όπως:

**Σχ. 5.2.α**

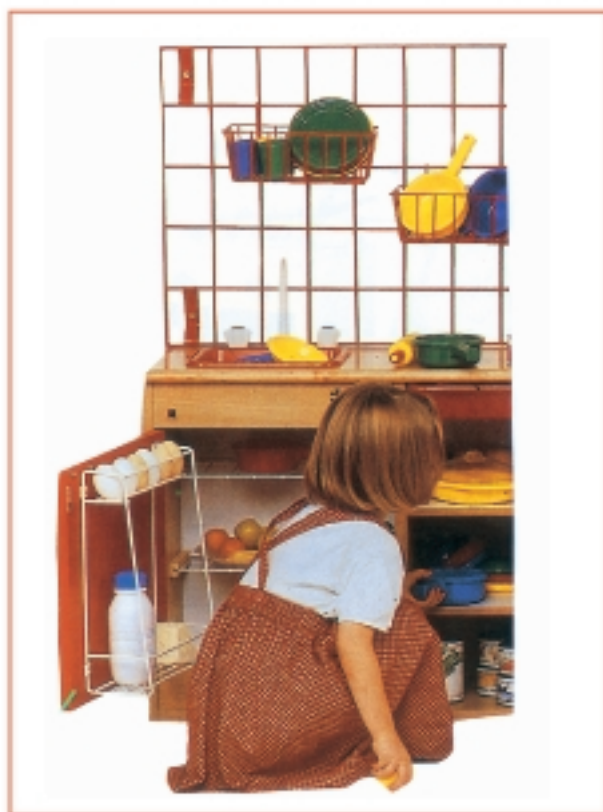
*Σύμβολα υπολογισμού ποσοτήτων*

Έτσι, σταδιακά θα φτιάξουν το δικό τους αρχείο με τις συνταγές. Το εργαστήρι αυτό είναι πολύ χρήσιμο, όταν διοργανώνεται μια γιορτή, εφόσον μπορούν να προετοιμαστούν εκεί φαγητά, ορεκτικά, ποτά, κτλ, αλλά μπορεί να λειτουργεί και κατά την υπόλοιπη περίοδο ετοιμάζοντας φαγητά και ποτά για τους συμμαθητές τους. Όποια παιδιά συμμετέχουν σ' αυτό το εργαστήρι θα πρέπει να φροντίζουν και για την καθαριότητα και την τακτοποίηση των υλικών. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνουν να έχουν τάξη και οργάνωση στις δραστηριότητές τους.

**Εικόνα 5.2.δ**

*Τακτοποιώντας τα σκεύη και τα υλικά*

Ο/η βρεφονηπιοκόμος θα πρέπει να επιβλέπει τα παιδιά όλο το διάστημα που απασχολούνται με τη μαγειρική και να δίνει τις κατάλληλες οδηγίες και συμβουλές, όταν χρειάζεται. Η συνεχής παρουσία του/της είναι απαραίτητη, επειδή τα παιδιά χρησιμοποιούν σκεύη και εργαλεία που μπορούν να γίνουν επικίνδυνα από κάποια λανθασμένη κίνηση (μαχαίρι). Δε θα πρέπει όμως να περιορίζει τις ιδέες και τη δημιουργικότητα των παιδιών, αντίθετα να τα παροτρύνουμε να πειραματίζονται με τα υλικά, να αυτοσχεδιάζουν και να δημιουργούν δικές τους συνταγές.



**Εικόνα 5.2.ε**

*Τακτοποιώντας τα σκεύη και τα υλικά*

### Προτεινόμενες δραστηριότητες

- ☆ Ζύμωμα και ψήσιμο ψωμιού: Ζυμώνουμε ψωμί, το πλάθουμε καρβέλια, το ψήνουμε στο φούρνο και το τρώμε με το μεσημεριανό φαγητό.

- ☆ Πλύσιμο και καθάρισμα φρούτων για δεκατιανό (μανταρίνια, βερίκοκα, πορτοκάλια, κτλ. που δε χρειάζονται μαχαίρι για το καθάρισμα)
- ☆ Παρασκευή κέικ για απογευματινό
- ☆ Απλοί μεζέδες και γλυκά για κάποια εορταστική εκδήλωση στο Βρεφονηπιακό Σταθμό
- ☆ Βράζουμε αυγά που θα τα διακοσμήσουμε μετέπειτα στο εργαστήριο γραφισμού και φτιάχνουμε τσουρέκια για το Πάσχα.
- ☆ Μια απλή και γρήγορη δραστηριότητα είναι να φτιάξουν πορτοκαλάδα για τους συμμαθητές τους. Τα υλικά που χρειάζονται είναι πορτοκάλια, νερό και προαιρετικά ζάχαρη, για όποιον δεν μπορεί να την πει σκέτη. Τα παιδιά πλένουν τα πορτοκάλια, τα κόβουν, τα στύβουν, προσθέτουν νερό και σερβίρουν το χυμό σε ποτήρια. Μετά πλένουν τα σκεύη και τα τακτοποιούν στη θέση τους.

Οι ιδέες είναι πάρα πολλές και ο/η βρεφονηπιοκόμος μπορεί να προτείνει και να δοκιμάσει οτιδήποτε, αρκεί να είναι απλό και εύκολο στην κατασκευή του από παιδιά προσχολικής ηλικίας.

### 5.3 Εργαστήρι εικαστικών

#### Στόχοι Εργαστηρίων Εικαστικών

- Ελεύθερη έκφραση και δημιουργικότητα
- Ανάπτυξη φαντασίας
- Ενίσχυση αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης
- Άσκηση οπτικοκινητικού συντονισμού και λεπτών κινήσεων
- Βελτίωση παρατηρητικότητας
- Καλλιέργεια αισθητικής αγωγής
- Ελεύθερη έκφραση συναισθημάτων
- Ανάδυση ιδιαίτερων κλίσεων και ικανοτήτων
- Ανάπτυξη κοινωνικότητας

Οι στόχοι του εργαστηρίου εικαστικών, τα έπιπλα και τα υλικά για την οργάνωσή του, ταυτίζονται με τα αντίστοιχα της γωνιάς εικαστικών. Η διαφορά τους εντοπίζεται στο ότι στη γωνιά τα παιδιά παίζουν και αυτοσχεδιάζουν ελεύθερα, ενώ στο εργαστήριο οι δραστηριότητες οργανώνονται και κατευθύνονται από το/τη βρεφονηπιοκόμο. Έτσι λοιπόν, όταν χρειάζεται να γίνουν κάποιες κατευθυνόμενες δραστηριότητες εικαστικών, όπως ζωγράφισμα πασχαλινών αυγών, κατασκευή χριστουγεννιάτικων διακοσμητικών για την τάξη κτλ., αυτές πραγματοποιούνται στο εργαστήριο εικαστικών.





**Εικόνα 5.3.α**  
*Ζωγραφίζοντας στο εργαστήριο*



Τα έπιπλα, τα σκεύη και τα υλικά τα δανείζονται όλα από την αντίστοιχη γωνιά εικαστικών. Το μόνο που μπορεί να χρειαστεί επιπλέον είναι ένα ακόμη τραπέζι και καρέκλες, επειδή στο εργαστήριο εικαστικών μπορούν να συμμετέχουν περισσότερα παιδιά απ' ό,τι στη γωνιά.



**Εικόνα 5.3.β**  
*Έπιπλα για το εργαστήριο*

## Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν είναι πάρα πολλές και εξαρτώνται από το θέμα που επεξεργάζεται η τάξη, τη χρονική περίοδο, τις ανάγκες και τις ικανότητες των παιδιών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένες:

- ☆ Κατασκευή στολιδιών για τις αίθουσες για διάφορες γιορτές και εποχές (Χριστούγεννα - Απόκριες - Πάσχα - Καλοκαίρι κτλ.)
- ☆ Φτιάχνουμε σημαίες και στεφάνια για τις εθνικές επετείους.
- ☆ Κατασκευάζουμε χριστουγεννιάτικες κάρτες για τους γονείς μας.
- ☆ Κατασκευάζουμε μάσκες και καπέλα για τις απόκριες.
- ☆ Κατασκευάζουμε χαρταετούς για την Καθαρά Δευτέρα
- ☆ Κατασκευάζουμε μολυβοθήκες από πηλό για την τακτοποίηση των μαρκαδόρων.
- ☆ Κατασκευάζουμε μόμπιλ για την διακόσμηση της τάξης.



Εικόνα 5.3.γ

*Διάφορες κατασκευές από το εργαστήριο εικαστικών*

- ☆ Βάφουμε λαμπάδες και αυγά το Πάσχα.
- ☆ Φτιάχνουμε διάφορα κολάζ για να διακοσμήσουμε την αίθουσα.
- ☆ Κατασκευάζουμε μικρά δωράκια για τους γονείς μας.
- ☆ Φτιάχνουμε κολιέ, βραχιόλια, κομπολόγια κτλ. με χάντρες.
- ☆ Ζωγραφίζουμε πέτρες που έχουμε μαζέψει από τη θάλασσα και τις χρησιμοποιούμε για να κρατάνε τα χαρτιά να μην τα παίρνει ο αέρας.
- ☆ Κατασκευάζουμε καλοκαιρινές κορνίζες με κοχύλια και χοντρό χαρτόνι και κολλάμε φωτογραφίες των παιδιών.
- ☆ Φτιάχνουμε μικρές πηλινες γλάστρες για τα λουλούδια μας.
- ☆ Κατασκευάζουμε μαριονέτες, γαντόκουκλες ή δακτυλομαριονέτες για το κουκλοθέατρο μας.

Αυτό που θα πρέπει να διευκρινίσουμε είναι ότι οι δραστηριότητες μπορεί να είναι κατευθυνόμενες, αλλά **δε θα πρέπει να περιορίζεται η ελεύθερη έκφραση της φαντασίας των παιδιών**. Τα παιδιά θα πρέπει να εκφράζονται ελεύθερα και να αυτοσχεδιάζουν, γιατί έτσι μόνον αναπτύσσουν την αισθητική τους καλλιέργεια και αποκτούν εμπιστοσύνη και σιγουριά για τον εαυτό τους και τις ικανότητές τους.

Δε θα πρέπει να δίνονται συγκεκριμένα πρότυπα και στερεότυπα στα παιδιά. Παρέχονται όλα τα υλικά και τα εργαλεία που χρειάζονται, με ι-

διαίτερη έμφαση στον εφοδιασμό με άχρηστο υλικό, και διδάσκονται τις τεχνικές χρήσης των υλικών. Μετά αφήνονται ελεύθερα να δημιουργήσουν και να αυτοσχεδιάσουν.

## 5.4 Εργαστήρι θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης

### Στόχοι Εργαστηρίων Θεατρικού Παιχνιδιού / Δραματοποίησης

- Να γνωρίσουν τις εκφραστικές δυνατότητες όλου του σώματός τους βάσει της αρχής της αυτενέργειας.
- Να δουλέψουν ομαδικά βάσει της αρχής της συνεργασίας.
- Να συμμετάσχουν ενεργά σε κάθε βήμα της οργανωμένης δραστηριότητας βάσει της αρχής της συμμετοχικότητας.
- Να εκφράσουν τα αισθήματά τους και να απελευθερωθούν από οποιεσδήποτε συστολές και φοβίες βάσει της αρχής της προσωπικής έκφρασης και πρωτοβουλίας.

Κάποια στοιχεία όσον αφορά την αξία του θεατρικού παιχνιδιού και της δραματοποίησης έχουν ήδη αναφερθεί στη γωνιά της μεταμπίεσης, που αποτελεί και το πρώτο στάδιο προετοιμασίας για μια πιο οργανωμένη μορφή θεατρικού παιχνιδιού. Όσο πιο καλά δείξουμε και επεξεργαστούμε κάποια πράγματα στη γωνιά αυτή τόσο πιο εύκολα θα είναι για τα παιδιά να ασχοληθούν με τη δραματοποίηση, καθώς αυξάνεται ο βαθμός δυσκολίας.

Η αξία της ύπαρξης ενός τέτοιου εργαστηρίου δεν περιορίζεται μόνο στην ψυχαγωγία ή στη διοργάνωση διάφορων εκδηλώσεων και γιορτών, που αποτελούν βέβαια αναπόσπαστο κομμάτι της "κοινωνικής" δραστηριότητας του Βρεφονηπιακού Σταθμού, αλλά αποτελεί βασικό μέσο επικοινωνίας κάθε παιδιού με τον εαυτό του και με όλη την ομάδα. Ακόμη και η δυνατότητα που δίνεται στα παιδιά να δουν το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους και να το εκτιμήσουν, ενισχύει την αυτογνωσία και την κριτική τους άποψη. Σημαντικό λοιπόν είναι η οργάνωση των δραστηριοτήτων να συνδέεται με τις εμπειρίες και τις εικόνες που έχουν τα παιδιά από το γύρω (φυσικό, κοινωνικό και τεχνητό) περιβάλλον.

Ο **χώρος** για την πραγματοποίηση ενός εργαστηρίου θεατρικού παιχνιδιού μπορεί να είναι η αίθουσα απασχόλησης, η αυλή ή ακόμα και η παιδική χαρά. Φυσικά το πιο ιδανικό είναι να υπάρχει μια ξεχωριστή αί-

θουσα όπου θα φυλάσσεται όλο το υλικό είναι η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων που μπορεί να χρησιμοποιείται για διάφορες εκδηλώσεις κατάλληλα διαμορφωμένη ή ακόμα να λειτουργεί και ως αίθουσα προβολών/ μουσικοκινητικής και ρυθμικής αγωγής. Όλα αυτά σχεδιάζονται με στόχο την ευρυθμία του ημερήσιου προγράμματος του Βρεφονηπιακού Σταθμού και βάσει τις δυνατότητες της κτιριακής εγκατάστασης.



*Εικόνα 5.4.α*  
*Μια θεατρική παράσταση*

Ο/η βρεφονηπιοκόμος οφείλει στην αρχή να δουλέψει με τα παιδιά κάποια **βασικά στοιχεία του θεατρικού παιχνιδιού** που αφορούν:

- Την κίνηση/ σωματική έκφραση,
- την εκφραστικότητα του προσώπου και της φωνής,
- τη σωστή άρθρωση και την καθαρότητα του λόγου,
- την παντομίμα,
- τον αυτοσχεδιασμό.





**Εικόνα 5.4.β**  
*Θεατρικό παιχνίδι στην αυλή*

Το **θέμα** που μπορεί να δουλευτεί στο εργαστήρι του θεατρικού παιχνιδιού καθορίζεται όχι μόνον από τον/τη βρεφονηπιοκόμο αλλά και από τα ίδια τα παιδιά. Το περιεχόμενο βασίζεται σε προσωπικά βιώματα των παιδιών, σε φανταστικά γεγονότα, σε καταστάσεις προβληματισμού τις οποίες θέτει οργανωμένα ο/η βρεφονηπιοκόμος αλλά, και σε λογοτεχνικά κείμενα (παραμύθια). Ένα θεατρικό παιχνίδι όπως και κάθε δραστηριότητα μέσα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό δεν είναι αυτόνομο αλλά συνδέεται στενά όσον αφορά τη διεκπεραίωσή του και με άλλες δραστηριότητες ή εργαστήρια. Έτσι, στην προκειμένη περίπτωση για την ολοκλήρωση μιας δραματοποίησης χρειάζονται σκηνικά, κοστούμια, ίσως μουσικά και ηχητικά ερεθίσματα. Όλα αυτά είναι πιο λειτουργικά, όταν δουλεύονται σταδιακά από τα παιδιά. Για παράδειγμα, τα σκηνικά στο εργαστήρι εικαστικών, τα κοστούμια στη γωνιά μεταμφίεσης ή και στο εργαστήρι εικαστικών (π.χ. κατασκευή μάσκας), τα μουσικά και ηχητικά ερεθίσματα στη γωνιά της μουσικής. Μέσα σ' αυτό το κλίμα τα παιδιά βιώνουν την εσωτερική ενότητα και συνοχή όλης της δραστηριότητας και ενεργοποιείται η φαντασία τους και η εφευρετικότητά τους σ' όλο το εύρος των δυνατοτήτων τους.

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση της εφαρμογής του θεατρικού παιχνιδιού, πρέπει να αναφερθούμε στις διάφορες τεχνικές παρουσίασης των θεατρικών δρώμενων, δηλαδή του αυτοσχεδιασμού, της παντομίας και της δραματοποίησης.

## Αυτοσχεδιασμός

Μέσα από τον αυτοσχεδιασμό δίνεται στο παιδί η δυνατότητα αυτοέκφρασης και προσωπικής δημιουργίας σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. Οι αυτοσχεδιασμοί διακρίνονται σε κατευθυνόμενους, ελεύθερους και αυθόρμητους. Οι κατευθυνόμενοι αυτοσχεδιασμοί επεξεργάζονται ένα συγκεκριμένο θέμα που καθορίζεται από τον/τη βρεφονηπιοκόμο, σε αντίθεση με τους ελεύθερους που προκύπτουν μέσα από τις ενέργειες και δραστηριότητες των ίδιων των παιδιών, χωρίς κανένα συγκεκριμένο σχέδιο ή θέμα. Οι αυθόρμητοι αυτοσχεδιασμοί κινούνται γύρω από κάποιο θέμα όπως αυτό προκύπτει από τα ίδια τα παιδιά κατά τη διάρκεια μιας δραστηριότητας.

## Παντομίμα

Η παντομίμα είναι μια τεχνική που βασίζεται απόλυτα στη σωματική έκφραση, δηλαδή στη γλώσσα του σώματος. Έχει άμεση σχέση με τον αυτοσχεδιασμό και στηρίζεται στη μη λεκτική επικοινωνία. Το αντικείμενο της παντομίας μπορεί να είναι οτιδήποτε αντικατοπτρίζει ζωντανές εικόνες από την καθημερινή ζωή του παιδιού, εντός και εκτός οικογενειακού χώρου. Το παιδί καλείται να έχει κατανοήσει το αντικείμενο που αναπαριστά και να χρησιμοποιήσει τα κατάλληλα εκφραστικά μέσα για να τα αναπαραστήσει. Με λίγα λόγια, προϋποθέτει μια σχέση με το αντικείμενο, το σώμα του και την ομάδα ή το άτομο στο οποίο γίνεται η αναπαράσταση και το οποίο καλείται να αντιληφθεί την ταυτότητα του αντικειμένου της παντομίας.

## Δραματοποίηση

Εφόσον το παιδί καταφέρνει να λειτουργεί μέσα στα πλαίσια των δυο προηγούμενων τεχνικών, καλείται σε μια πιο ολοκληρωμένη φάση να ζωντανέψει διάφορες καταστάσεις και εμπειρίες. Η οργανωμένη δραματο-



ποίηση με μια ανάλογη κατανομή ρόλων βάσει κάποιου λογοτεχνικού κειμένου αποτελεί ένα ολοκληρωμένο αποτέλεσμα που οδηγεί σε μια θεατρική παράσταση. Το παιδί με τη δραματοποίηση καλείται να κάνει πράξεις τις σκέψεις του και να ζωντανέψει με λόγο τις κινήσεις του. Μαθαίνει να λειτουργεί ομαδικά και να αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως σύνολο ενός όλου, που είναι η ομάδα του δραματικού/ θεατρικού παιχνιδιού.

**"Το θεατρικό παιχνίδι" αναπτύσσεται σε τέσσερις φάσεις:**

- **Φάση της απελευθέρωσης:** Στη φάση αυτή ο/η βρεφονηπιοκόμος προσπαθεί με διάφορα κινητικά παιχνίδια, τραγούδια και χορό να κάνει τα νήπια να εξοικειωθούν με τα πρόσωπα και το χώρο και να αποδεσμευτούν από κάποια έμφυτη συστολή και διστακτικότητα.
- **Φάση της αναπαραγωγής:** Στη φάση αυτή αρχίζουν να κυκλοφορούν από τον/τη βρεφονηπιοκόμο ή τα νήπια θέματα και ιδέες. Αυτά τα σκόρπια θέματα και ιδέες με τη βοήθειά μας συγκλίνουν σε έναν άξονα, ένα κυρίαρχο θέμα, μια κατεύθυνση. Τα νήπια αφήνονται να εργαστούν κατά ομάδες και να αυτοσχεδιάσουν: Διαλέγουν τους ρόλους που θέλουν, μεταμφιέζονται ανάλογα και διαμορφώνουν το χώρο με τα διάφορα υλικά. Ο/η βρεφονηπιοκόμος συντονίζει την ομάδα, διευθετεί, συμμετέχει και ενθαρρύνει τα νήπια να εκφράσουν τις ιδέες τους και να τις υλοποιήσουν χωρίς να παρεμβαίνει, παρά μόνο όταν πρόκειται για την ασφάλεια και την άνεση των νηπίων. Σε περίπτωση που υπάρχει κάποιο κενό, ο/η βρεφονηπιοκόμος βοηθά την ομάδα να συνεχίσει με νέες ιδέες και ερεθίσματα.
- **Εκτέλεση - Θεατρική δράση:** Πρόκειται για μια καθαρά δημιουργική δραστηριότητα των παιδιών. Τα νήπια, με βασικά εργαλεία έκφρασης το σώμα και την κίνηση, το λόγο και την εικόνα φτάνουν μόνα τους στη σύνθεση. Παίζουν τα θέματα που παρήγαγαν τα ίδια.
- **Φάση συζήτησης:** Μετά την παράσταση ο/η βρεφονηπιοκόμος και τα νήπια συζητούν αυτά που είδαν και έκαναν, ζητάνε διευκρινίσεις, λένε τη γνώμη τους για το θέμα και τη λύση που διάλεξαν ή ποιες λύσεις θα μπορούσαν να βρουν και να υλοποιήσουν" (Από το Βιβλίο δραστηριοτήτων της Νηπιαγωγού).

## Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες που οργανώνονται σ' αυτό το εργαστήρι ποικίλουν, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών αλλά και με το ημερήσιο πρόγραμμα και το πλαίσιο των εκδηλώσεων που οργανώνει ο Βρεφονηπιακός Σταθμός. Σημαντικό είναι τα παιδιά να εξοικειωθούν με τις διάφο-

ρες τεχνικές του εργαστηρίου αυτού όπως το κουκλοθέατρο, την παντομίμα, το θέατρο σκιών, το χορό, τις μουσικές δραστηριότητες, τον αυτοσχεδιασμό και τη δραματοποίηση. Προτείνεται να χωρίζονται τα παιδιά σε ομάδες και καθεμιά να αναλαμβάνει κάποιες αρμοδιότητες, προκειμένου να μπου σιγά σιγά στο πνεύμα της συλλογικής εργασίας και συνεργασίας. Για παράδειγμα, να υπάρχει μια ομάδα που θα είναι υπεύθυνη για τα σκηνικά, μια ομάδα που θα είναι υπεύθυνη για τα κουστούμια και το μακιγιάρισμα και μια ομάδα που ουσιαστικά θα αποτελείται από τους ηθοποιούς.

- ☆ Τα παιδιά στη γωνιά της συζήτησης παίζουν **παντομίμα** μιμούμενοι διάφορα ζώα, ή επαγγέλματα.
- ☆ Ο/η βρεφονηπιοκόμος διαβάζει ένα παραμύθι στα παιδιά και συζητώντας πάνω στην εξέλιξή του τα παροτρύνει να **αυτοσχεδιάσουν** κάποιες από τις εικόνες της ιστορίας. Γίνεται επιλογή κάποιου υλικού, για παράδειγμα από τη γωνιά του κουκλοθέατρου ή από τη γωνιά μεταμφίεσης. Στη συνέχεια αυτή η ιστορία μπορεί να γίνει **θεατρικό παιχνίδι** ακολουθώντας τις φάσεις που προαναφέρθηκαν.
- ☆ Τα παιδιά μαθαίνουν κάποιο τραγούδι και επιλέγουν κάποιες εικόνες από το τραγούδι που θα μπορούσαν να αναπαραστήσουν. Μια ομάδα καλείται στο πλαίσιο της μουσικής αγωγής να συνοδέψει το τραγούδι ρυθμικά (ορχήστρα), μια ομάδα να το τραγουδήσει (χορωδία) και μια ομάδα να το αναπαραστήσει με κινήσεις και εκφράσεις ή ήχους (δραματοποίηση). Κάθε φορά δίνεται η δυνατότητα τα παιδιά να συμμετάσχουν σε διαφορετικές ομάδες και να κάνουν τις δικές τους προτάσεις. Εφόσον υπάρχει η δυνατότητα και προσφέρεται μέσα από το περιεχόμενο του τραγουδιού, τα παιδιά επιλέγουν ή κατασκευάζουν (εργαστήρι εικαστικών) σκηνικά ή κουστούμια.
- ☆ Με αφορμή μια θεματική ενότητα, για παράδειγμα Πάσχα, Χριστούγεννα, προτείνουμε στα παιδιά να οργανώσουμε μια **θεατρική παράσταση**. Ο/η βρεφονηπιοκόμος μπορεί να κινηθεί βάσει κάποιου γνωστού σεναρίου ή να αυτοσχεδιάσει μαζί με τα παιδιά δικές τους ιδέες.
- ☆ Τα παιδιά σε μια οργανωμένη δραστηριότητα δημιουργούν ένα έργο και καλούνται να το αναπαραστήσουν με την τεχνική του **θεάτρου σκιών**.

## 5.5 Εργαστήριο τεχνολογίας

### Στόχοι Εργαστηρίου Τεχνολογίας

- Εξοικείωση με τις δοκιμές και τα πειράματα
- Κατανόηση του φυσικού περιβάλλοντος και των φυσικών φαινομένων
- Ενίσχυση οπτικής αντίληψης και παρατήρησης
- Καλλιέργεια ενδιαφέροντος για φυσικές επιστήμες
- Όξυνση κριτικής σκέψης
- Ανάπτυξη ικανοτήτων εξερεύνησης, σύγκρισης και επίλυσης σχετικών προβλημάτων
- Καλλιέργεια κοινωνικότητας και αμοιβαίας συνδιαλλαγής.

Το εργαστήριο τεχνολογίας οργανώνεται με στόχο την ανακάλυψη απλών φυσικών φαινομένων από τα ίδια τα παιδιά μέσα από την παρατήρηση, την άσκηση και το πείραμα. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η οπτική αντίληψη και η παρατηρητικότητα των παιδιών, η ικανότητα αναζήτησης και εντοπισμού μικρών λεπτομερειών και διαφορών, οξύνεται η κριτική τους σκέψη, οι ικανότητες εξερεύνησης και σύγκρισης, εξοικειώνονται με τις δοκιμές και τα πειράματα, παρακινούνται να γνωρίσουν και να κατανοήσουν το περιβάλλον τους, καλλιεργείται η κοινωνικότητά τους και η αμοιβαία συνδιαλλαγή μεταξύ τους βάσει ενός κοινού στόχου. Η μάθηση των παιδιών πρέπει να βασίζεται στην άμεση εμπειρία, γιατί έτσι ικανοποιείται η περιέργειά τους και παράλληλα γνωρίζουν το περιβάλλον, τους φυσικούς νόμους και τα φυσικά φαινόμενα μέσα από τη δική τους ενεργή συμμετοχή.



**Εικόνα 5.5.α**  
*Εξοπλισμός εργαστηρίου*

Στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας δημιουργούνται πάρα πολλές απορίες για τον κόσμο γύρω τους και συνεχώς υποβάλλουν και καινούργια σχετικά ερωτήματα. Αυτά τα ερωτήματα και τις απορίες θα πρέπει να τα χρησιμοποιήσουμε ως έναυσμα για τα δοκιμές και τα πειράματά μας. Δεν έχει νόημα να μελετάμε στοιχεία και καταστάσεις που δεν προκαλούν το ενδιαφέρον των παιδιών. **Η μάθηση μέσω της ενεργητικής και διερευνητικής συμμετοχής έχει καλύτερα και πιο σταθερά αποτελέσματα στο χρόνο**, γιατί το παιδί υποκινείται από τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες του και τις απορίες που του δημιουργούνται, επεμβαίνει και τροποποιεί τα στοιχεία της πραγματικότητας και μελετάει τα αποτελέσματα. Έτσι, αποκτά τις "επιστημονικές" γνώσεις και πληροφορίες που χρειάζεται, την ικανότητα να λύνει μόνο του σχετικά προβλήματα και αναπτύσσει ενδιαφέρον για τις φυσικές επιστήμες.

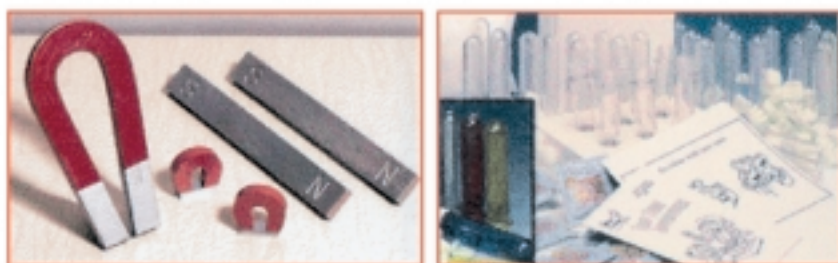
Οι βασικοί στόχοι του εργαστηρίου συμπίπτουν με τους στόχους της γωνιάς παρατήρησης και ανακαλύψεων, εφόσον το βασικό αντικείμενο ενασχόλησής τους είναι το ίδιο. Όσον αφορά τη διαφορά τους ισχύει ότι γενικά για τις διαφορές μεταξύ γωνιών και εργαστηρίων, δηλαδή, ενώ στη γωνιά τα παιδιά παίζουν κι ανακαλύπτουν μόνα τους τις διάφορες ιδιότητες των υλικών και των φυσικών φαινομένων, στο εργαστήριο η απασχόληση είναι πιο δομημένη και καθοδηγείται περισσότερο από τον/τη βρεφονηπιοκόμο, η οποία προτείνει ιδέες και επινοεί δραστηριότητες για καινούργιους πειραματισμούς με τα υλικά. Επίσης το παιχνίδι στη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων πρέπει να προηγείται από την οργάνωση του εργαστηρίου τεχνολογίας, για να έχουν έρθει τα παιδιά σε μια πρώτη επαφή με τα υλικά και να τους έχουν δημιουργηθεί οι σχετικές απορίες που θα διερευνήσουν αναλυτικότερα στο εργαστήριο. Αυτό που θα πρέπει να προσέχουμε σε όλες τις δραστηριότητες είναι ότι δεν προσφέρουμε τίποτε έτοιμο στα παιδιά ούτε κάνουμε εμείς αντί για αυτά πράγματα και δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν μόνα τους. Απλώς βοηθάμε τα παιδιά να κατακτήσουν τη γνώση μόνα τους.

Τα παιδιά έχουν ήδη γνωρίσει κάποιες βασικές χρήσεις και ιδιότητες των υλικών από τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων κι έτσι το εργαστήριο αυτό έρχεται να επεκτείνει την ήδη κατακτημένη γνώση. Αφού έχουμε επιλύσει όλες τις απορίες και τους προβληματισμούς τους, προτείνουμε ιδέες για δοκιμές και πειράματα, συμμετέχουμε στη διαδικασία και βοηθάμε μόνον, όποτε μας το ζητήσουν τα ίδια τα παιδιά, τονίζουμε τα σημεία και τις έννοιες που θα πρέπει να προσέξουν και, αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, συζητάμε για όσα παρατηρήσαμε, για ό,τι καινούργιο μάθαμε, επισημαίνουμε γενικότερες εφαρμογές των νέων εννοιών, επιλύουμε καινούργιες απορίες που πιθανόν προέκυψαν και ζητά-



με από τα παιδιά να προτείνουν δικές τους εφαρμογές και πειράματα βάσει των καινούργιων στοιχείων που ανακάλυψαν.

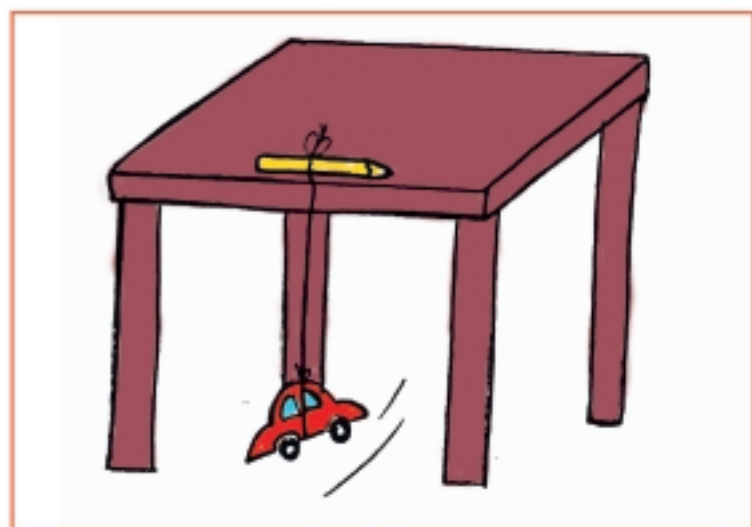
Όσον αφορά τον εξοπλισμό του εργαστηρίου, χρησιμοποιείται ο αντίστοιχος εξοπλισμός με τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων και δανειζόμαστε και από οποιαδήποτε άλλη γωνιά αναλόγως το θέμα που μελετάμε.



**Εικόνα 5.5.β**  
*Σκεύη για το εργαστήριο*

### Προτεινόμενες δραστηριότητες

- ☆ Φτιάχνουμε ένα **εκκρεμές**: Δένουμε στη μια άκρη ενός σπάγκου ένα αντικείμενο (ένα πλαστικό παιχνίδι, ένα αυτοκινητάκι, κτλ) και στην άλλη δένουμε ένα μολύβι. Κρατάμε το μολύβι στην άκρη του τραπεζιού ώστε να αιωρείται το παιχνίδι και σπρώχνουμε το παιχνίδι. Το παιχνίδι αιωρείται λόγω της βαρύτητας, αλλά κάποια στιγμή σταματάει να κινείται λόγω της τριβής του αέρα. Το ίδιο συμβαίνει με τις κούνιες στην παιδική χαρά, με το ρολόι εκκρεμές, κτλ.



Σχ. 5.5.α  
Εκκρεμές

- ☆ Βράζουμε νερό, παρατηρούμε τον **ατμό**, καλύπτουμε την κατσαρόλα με ένα πιάτο και μαζεύουμε τους υδρατμούς. Συζητάμε για το φαινόμενο και το συσχετίζουμε με το φαινόμενο της βροχής.
- ☆ Γεμίζουμε γυάλινα βάζα με αλεύρι, γύψο, τσιμέντο κτλ. έτσι, ώστε να έχουν ανά δύο βάζα το ίδιο **βάρος**. Βάφουμε τα βάζα με μπογιά για να μη φαίνεται το περιεχόμενό τους και ζητάμε από το παιδί να βρει τα δύο βάζα που έχουν το ίδιο βάρος κατά τη δική του εκτίμηση. Μετά μπορεί να επαληθεύσει την εκτίμησή του βάζοντάς τα στη ζυγαριά. Έτσι, το παιδί ασκείται στη μελέτη του βάρους και στη σύγκριση. Τέλος, μπορούμε να ζητήσουμε από το παιδί να μας περιγράψει τη διαδικασία που ακολούθησε για να φτάσει στο σωστό αποτέλεσμα και να συζητήσουμε πάνω σ' αυτό.





**Εικόνα 5.5.γ**  
Υπολογίζοντας το βάρος

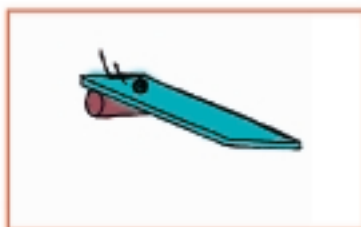
- ☆ **Αλεξίπτωτο:** Δένουμε με 4 κομμάτια σπάγκο τις άκρες ενός τετράγωνου πανιού ή μαντηλιού γύρω από ένα μικρό πλαστικό παιχνίδι των παιδιών. Σηκώνουμε το χέρι μας ψηλά και το αφήνουμε να πέσει. Ρωτάμε το παιδί αν ξέρει γιατί πέφτει προς τα κάτω και δοκιμάζουμε να το αφήσουμε να πέσει και χωρίς το πανί. Έτσι, το παιδί μαθαίνει την έννοια της βαρύτητας και τη διαφορά στην ταχύτητα πτώσης ανάλογα με την επιφάνεια.



**Σχ. 5.5.β**  
Αλεξίπτωτο

- ☆ Φτιάχνουμε ένα **κεκλιμένο επίπεδο** με ένα ρολό από χαρτί κουζίνας και μια ξύλινη σανίδα. Βάζουμε βώλους και χάντρες να κυλάνε πάνω στη σανίδα. Παρατηρούμε και συζητάμε με τα παιδιά την κίνηση του αντικειμένου. Μια παραλλαγή είναι να μεταβάλλουμε το ύψος της σανίδας και να αφήσουμε τα παιδιά να κάνουν αγώνες μεταξύ τους,

ποιανού ο βόλος θα φτάσει πρώτα στο τέλος και τι, θα γίνει αν αλλάξει η κίνηση της σανίδας;



**Σχ. 5.5.γ**  
*Κεκλιμένο επίπεδο*

- ☆ Παρατηρούμε στο **μικροσκόπιο** ξερά φύλλα, έντομα, σταγόνες από διάφορα υγρά κτλ.



**Εικόνα 5.5.δ**  
*Παρατηρώντας στο μικροσκόπιο*

- ☆ Πειραματιζόμαστε με τους **μαγνήτες**. Βάζουμε κοντά τους συνδετήρες και παρατηρούμε πώς τους τραβάει ο μαγνήτης. Ενώνουμε 2 μαγνήτες και παρατηρούμε ότι άλλες φορές οι μαγνήτες έλκονται και άλλες φορές απωθούνται.
- ☆ Διερευνούμε πώς λειτουργεί το **θερμόμετρο**. Παίρνουμε ένα μπουκάλι και του κλείνουμε το στόμιο με ένα φελλό που στο μέσον του τον έχουμε τρυπήσει κι έχουμε περάσει ένα γυάλινο σωλήνα. Μετά γεμίζουμε τη φιάλη μέσω του σωλήνα με χρωματιστό υγρό (βυσσινάδα) τόσο, ώστε να ανέβει και λίγο το υγρό στο σωλήνα. Όταν ζεστάνουμε τη φιάλη, το

υγρό θα αρχίσει να ανεβαίνει, κι όταν κρυώσει, θα επανέρθει στην αρχική του θέση. Τα θερμόμετρα λειτουργούν ακριβώς με τον ίδιο τρόπο λόγω της διαστολής των υγρών που συμβαίνει με τη θέρμανση.



Σχ. 5.5.δ

*Αυτοσχέδιο θερμόμετρο*

☆ Προκαλούμε μια **αστραπή**: Χρησιμοποιούμε δυο μπαλόνια τα οποία τα φουσκώνουμε τα τρίβουμε, σε ένα μάλλινο ρούχο και τα φέρνουμε να ενωθούν σχεδόν μεταξύ τους. Τότε δημιουργείται ένας σπινθήρας από την τριβή και συμβαίνει ό,τι ακριβώς και με την αστραπή.

Τελειώνοντας, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι δεν χρησιμοποιούμε επιστημονικούς όρους και σύνθετες έννοιες, καθώς παρουσιάζουμε τα φαινόμενα στα παιδιά. Οι επεξηγήσεις και οι παρατηρήσεις μας θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο απλά διατυπωμένες και ανάλογες με το εξελικτικό στάδιο των παιδιών.

## 5.6

### *Εργαστήρια που αφορούν τον προφορικό και γραπτό λόγο*

Η οργάνωση εργαστηρίων που αφορούν το λόγο - προφορικό και γραπτό - είναι πολύ σημαντική και απαραίτητη, γιατί μέσα από αυτά ασκούνται τα παιδιά σε διάφορες κινητικές και νοητικές δεξιότητες, που θα τα βοηθήσουν να μεταβούν ομαλά στο επόμενο στάδιο της σχολικής

αγωγής. Η οργάνωση συγκεκριμένων των εργαστηρίων βασίζεται στις αρχές του Αναλυτικού Προγράμματος της προσχολικής αγωγής που αναφέρονται στον προφορικό και γραπτό λόγο. Αυτό δε σημαίνει σε καμιά περίπτωση ότι πρωταρχικός στόχος των εργαστηρίων αυτών είναι να μάθουν τα παιδιά να διαβάζουν και να γράφουν, αλλά να εμπλακούν με φυσικό και απλό τρόπο στη διαδικασία της γραφής και της ανάγνωσης. Γι' αυτό άλλωστε δε μιλάμε σ' αυτό το στάδιο για γραφή, αλλά για γραφισμούς. Κεντρικός στόχος είναι να μάθει το παιδί να χειρίζεται όσο το δυνατόν καλύτερα και νωρίτερα τη νεοελληνική γλώσσα, να την καταλαβαίνει, να τη μιλάει, να τη διαβάζει και να τη γράφει.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η γλώσσα αποτελεί μέσο επικοινωνίας και έκφρασης αλλά και "εργαλείο της σκέψης" (Piaget), καλείται το παιδί να συμμετάσχει σε δραστηριότητες σύνδεσης του προφορικού και γραπτού λόγου και να συνειδητοποιήσει ότι ο προφορικός λόγος παίρνει μορφή μέσα από το γραπτό, αλλά και ο γραπτός λόγος έχει άμεση σχέση με τον προφορικό. Έτσι, μέσα από οργανωμένες δραστηριότητες τα παιδιά καλούνται να εκφράσουν λεκτικά σωστά τις σκέψεις και τις εμπειρίες τους αλλά και να απεικονίσουν με σύμβολα αυτό που διατύπωσαν προφορικά.

"Το πρόγραμμα σπουδής της νεοελληνικής γλώσσας για το νηπιαγωγείο εντάσσεται στο ενιαίο πρόγραμμα σπουδών της ελληνικής γλώσσας και στηρίζεται στη δομητική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία η γνώση και η γλώσσα οικοδομούνται εξελικτικά, μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα"<sup>37</sup>.

Παρακάτω θα αναφερθούμε στα δύο αυτά εργαστήρια - του γραφισμού και της ανάγνωσης - ξεχωριστά, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αντιμετωπίζονται ως δύο ξεχωρές δραστηριότητες. Είναι αλληλένδετες και πολλές φορές συνυπάρχουν σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ήδη δραστηριότητες που γίνονται σε καθημερινή βάση ενισχύουν τη διαδικασία του γραφισμού και της ανάγνωσης, όπως για παράδειγμα, οι συζητήσεις πάνω σε διάφορα θέματα ή η συζήτηση για την ημερομηνία και η τοποθέτηση σε φανελοπίνακα ή σε ημερολόγιο κατασκευασμένο από το/τη βρεφονηπιοκόμο τη ημέρα, τη ημερομηνία κτλ., η αναγνώριση των συμβόλων και σημάτων που υπάρχουν στην αίθουσα και το παρουσιολόγιο.

37 ΦΕΚ: 93, τ.Β', 10-2-1999

### 5.6.1. Εργαστήρι Γραφισμού



**Εικόνα 5.6.1.α**  
*Διαδρομές γραφικής κατεύθυνσης*

Η εισαγωγή του παιδιού στη διαδικασία του γραφισμού δεν είναι απλή, αλλά ούτε και από τη φύση της περίπλοκη. Πρόκειται για μια διαδικασία πολύμορφη που έχει να κάνει και με το νοητικό και με τον ψυχοκινητικό τομέα. Πριν καν περάσει το παιδί στους γραφισμούς, πρέπει να μπορεί να ακολουθεί μια διαδρομή μέσα στο χώρο και στη συνέχεια να την αναπαριστά σε άλλο χώρο και με διαφορετικά σημεία αναφοράς.

Αυτό σημαίνει ότι δημιουργώντας και οργανώνοντας ένα τέτοιο εργαστήρι δε θα πρέπει να περιοριστούμε σε γραφικά σχέδια πάνω στο χαρτί. Ήδη από την ηλικία των δύο ετών (βλ. εικόνα 5.6.1.α) το παιδί μπορεί να 'παίξει' με γραφισμούς, ακολουθώντας μια διαδρομή στο παιχνίδι και να εξασκεί την οπτικοκινητική αντίληψη.

Το εργαστήρι αυτό προσφέρει στα παιδιά ευκαιρίες να κατακτήσουν τις κινήσεις που θα οδηγήσουν αργότερα στη γραφή. Γι' αυτό, ο/η βρεφονηπιοκόμος πρέπει να γνωρίζει τις βασικές κινήσεις της γραφής: από αριστερά προς τα δεξιά, από κάτω προς τα πάνω και από πάνω προς τα κάτω. Το υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι άπειρο και αφήνεται στην ευχέρεια του/της βρεφονηπιοκόμου, που καλείται να καλύψει και



τις ανάγκες του παιδαγωγικού έργου. Ο χώρος του εργαστηρίου δεν είναι ανάγκη να είναι συγκεκριμένος. Για παράδειγμα, μια διαδρομή μπορεί να εκτελεστεί στην αυλή και στη συνέχεια η αναπαράσταση να γίνει στην τάξη.

#### **Υλικό για το Εργαστήρι Γραφισμού**

- Ψυχοκινητικό υλικό (κορύνες, σχοινιά, στεφάνια κτλ.)
- Παιδαγωγικό υλικό (παιχνίδια διαδρομών και κατασκευών)
- Μολύβια, μαρκαδόροι, κιμωλίες
- Χαρτιά όλων των ειδών.



**Εικόνα 5.6.1.β**

*Υλικό για το εργαστήρι γραφισμού*

#### **Προτεινόμενες δραστηριότητες**

Λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα αναφέρθηκαν για το προγραφικό στάδιο, θα προταθούν παρακάτω κάποιες δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτή τη θεματική ενότητα. Το όλο πρόγραμμα του προγραφικού σταδίου βασίζεται στην παρατήρηση και ενεργή συμμετοχή όλων των παιδιών, αλλά και στις δυνατότητες κάθε παιδιού, που πρέπει να έχει αντίληψη του χώρου (να γνωρίζει τις χωρικές σχέσεις και έννοιες) και του σώματος, οπτικοκινητικό συντονισμό και αντίληψη της αμφιπλευρικότητας.

☆ Διαδρομές ανάμεσα σε σταθερά σημεία αναφοράς ακολουθώντας τη γραφική κατεύθυνση (ευθείες, καμπύλες, τεθλασμένες).

- ☆ Αναπαράσταση της κίνησης που βίωσαν με το σώμα τους σε άλλο χώρο με διαφορετικά σημεία αναφοράς.
- ☆ Νοητική αναπαράσταση της διαδρομής με λεκτική διατύπωση της κίνησής τους.
- ☆ Αναπαράσταση του νοητικού σχήματος του γραφισμού σε γραφικές απεικονίσεις.
- ☆ Επιλογή διάφορων φύλλων εργασίας, προκειμένου να δουλευτούν από τα παιδιά σε ατομικό επίπεδο.
- ☆ Γραφικά παιχνίδια (γύρω - γύρω όλοι) που προάγουν τη γραφική κατεύθυνση.
- ☆ Να κατανοήσουν τη διαφορά της εικόνας και του γραπτού λόγου, για παράδειγμα, ότι ο/η βρεφονηπιοκόμος δε διαβάζει την εικόνα αλλά τα γράμματα.

Με βάση τα καινούργια δεδομένα (βλ. ΦΕΚ 1999) προτείνονται επιπλέον και κάποιες άλλες δραστηριότητες:

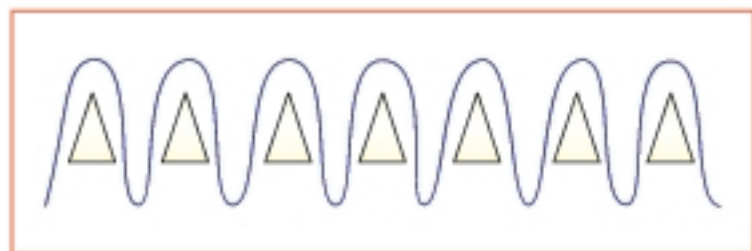
- ☆ Τα παιδιά υπαγορεύουν στο/στη βρεφονηπιοκόμο κείμενο, για παράδειγμα, μια συνταγή από το εργαστήρι μαγειρικής. Ο/η βρεφονηπιοκόμος ενθαρρύνει και κατευθύνει τη συζήτηση, χωρίς να δείχνει τι είναι λάθος και τι είναι σωστό. Ο στόχος είναι τα παιδιά να παίξουν με τη γλώσσα.
- ☆ Τα παιδιά συμβουλευόμαστε τις καρτέλες με τα ονόματά τους που υπάρχουν στο χώρο της αίθουσας απασχόλησης προκειμένου, να τα γράψουν, όπως μπορούν, πάνω στις εργασίες τους, ή ακόμα αντιγράφουν τον τίτλο κάποιου βιβλίου στη δανειστική βιβλιοθήκη.
- ☆ Σε συνεργασία με τη γωνιά ταχυδρομείου οργανώνεται δραστηριότητα όπου τα παιδιά καλούνται να γράψουν ευχετήριες κάρτες

Με λίγα λόγια οι δραστηριότητες του γραφισμού προκύπτουν και μέσα από τη ζωγραφική αλλά και μέσα από ψυχοκινητικές δραστηριότητες που ενεργοποιούν όλο το σώμα.

Η υλοποίηση ενός προγράμματος στο εργαστήρι του γραφισμού θα πρέπει να ακολουθεί τις παρακάτω κατά σειρά δραστηριότητες:

- ☆ Διαδρομές του νηπίου στο φυσικό χώρο σε σχέση με σταθερά σημεία αναφοράς
- ☆ Αναπαραγωγή των διαδρομών αυτών σε άλλο χώρο και σε σχέση με διαφορετικά σημεία αναφοράς
- ☆ Αναδιοργάνωση και έκφραση σε λεκτικό επίπεδο των παραπάνω διαδρομών
- ☆ Μεταφορά των παραπάνω διαδρομών σε γραφικό επίπεδο\* (Από το Βιβλίο δραστηριοτήτων της Νηπιαγωγού)

Ακολουθώντας, θα αναφέρουμε ένα παράδειγμα μιας τέτοιας δραστηριότητας και των σταδίων που πρέπει να ακολουθηθούν:



Χωρίζουμε τα παιδιά σε δύο ομάδες: ομάδα εκτέλεσης και ομάδα παρατήρησης. Τοποθετούμε στο έδαφος (αυλή ή αίθουσα απασχόλησης) κορύνες, όπως στην παραπάνω διάταξη, και ζητάμε τα παιδιά να περνάνε με ζγκ-ζαγκ. Η ομάδα εκτέλεσης κινείται ανάμεσα στις κορύνες κατά τον τρόπο που σχεδιάζεται παραπάνω και η ομάδα παρατήρησης καλείται να σχολιάσει την κίνηση των παιδιών. Οι ομάδες αλλάζουν ρόλους. Κατόπιν τα παιδιά παίρνουν τουβλάκια τα τοποθετούν στο έδαφος όπως ήταν τοποθετημένες οι κορύνες και με ένα αυτοκινητάκι επαναλαμβάνουν την κίνηση σε ένα άλλο επίπεδο. Ο/η βρεφονηπιοκόμος παροτρύνει την κίνηση από αριστερά προς τα δεξιά. Τέλος τα νήπια καλούνται να επαναλάβουν τη διαδρομή σχεδιάζοντάς την πάνω σε ένα χαρτί.

Στην αρχή η μεταγραφή μπορεί να γίνει σε μεγάλο χαρτί και μετά σε ένα μικρότερο. Ο/η βρεφονηπιοκόμος παρατηρεί ανά πάσα στιγμή κάθε κίνηση του παιδιού, για παράδειγμα πώς κρατάει το μολύβι, και προσπαθεί να ενισχύσει την ενέργειά του παιδιού.

Τέτοιες δραστηριότητες πρέπει να γίνονται σ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς και να επαναλαμβάνονται με διάφορες παραλλαγές, διαφορετικά σημεία αναφοράς και με διαφορετικά υλικά. Καθώς η γραφή σχετίζεται άμεσα με τον προφορικό λόγο ο χώρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού θα πρέπει να είναι πλούσιος (όχι σε υπερβολικό βαθμό) σε γραφικά ερεθίσματα, προκειμένου το παιδί να έχει εικόνες του γραπτού λόγου σε σχέση με τα αντικείμενα που βρίσκονται στο χώρο. Μέσα από αυτή τη διαδικασία αυθόρμητα περνάει και στην ανάγνωση.

### 5.6.2. Εργαστήρι Ανάγνωσης

Το εργαστήρι αυτό δημιουργείται, προκειμένου να εισάγει το παιδί στη διαδικασία σύνδεσης του προφορικού και γραπτού λόγου. Το παιδί

συνειδητοποιεί μέσα από διάφορες δραστηριότητες ότι ο προφορικός λόγος κωδικοποιείται μέσα από σύμβολα - γράμματα και συγχρόνως ότι ο γραπτός λόγος μπορεί να αποκωδικοποιηθεί και να μετατραπεί σε προφορικό.

Σ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας ο/η βρεφονηπιοκόμος παροτρύνει τα παιδιά μέσα από καταστάσεις προβληματισμού αλλά και στις ελεύθερες δραστηριότητες να χρησιμοποιούν τον προφορικό λόγο - να εκφράζουν τις απόψεις και τις ιδέες τους, να υποβάλλουν ερωτήσεις, να αμφισβητούν και να κρίνουν. Σ' αυτό το εργαστήρι δεν επιδιώκουμε να μάθουν τα παιδιά να διαβάζουν, αλλά να συνειδητοποιήσουν και να κατανοήσουν τη διαδικασία της ανάγνωσης. Μέσα από τις δραστηριότητες προανάγνωσης το παιδί εκτιμά και την αξία του βιβλίου, καθώς αρχίζει να το αντιμετωπίζει ως μια πηγή πληροφοριών, ψυχαγωγίας και επικοινωνίας.

Η εμπλοκή του νηπίου στη διαδικασία της προανάγνωσης προϋποθέτει κάποιες ικανότητες από τη μεριά του: ψυχοκινητικές, γνωστικές, αντιληπτικές και φυσιο-ψυχολογικές. Συγχρόνως σχετίζεται και με το/τη βρεφονηπιοκόμο: τον τρόπο έκφρασής του/της, την καλή άρθρωσή του/της, την ακρίβεια και την πληρότητα του λόγου του/της και τέλος τη σχέση που έχει αναπτύξει με το παιδί προκειμένου να αποτελέσει ο ίδιος/η ίδια ένα πρότυπο μίμησης για το παιδί.

Τα νήπια εμπλέκονται στη διαδικασία της προανάγνωσης, που συνίσταται σε μια σειρά από δραστηριότητες οι οποίες στοχεύουν:

Να τα βοηθήσουν να αντιληφθούν ότι υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα στον προφορικό και το γραπτό λόγο και ότι ο προφορικός λόγος μετατρέπεται σε γραπτό μέσα από ένα σύστημα συμβολικής απεικόνισης (κωδικοποίηση) και το αντίστροφο (αποκωδικοποίηση).

- Να εισαγάγουν βαθμιαία τα νήπια στη σωστή δόμηση του προφορικού λόγου (λέξεις- προτάσεις).
- Να τα υποβοηθήσουν να προσεγγίσουν, διαισθητικά έστω, τη σημασιολογική, γραμματική, συντακτική και μορφολογική πλευρά της γλώσσας μας", (Από το Βιβλίο δραστηριοτήτων της Νηπιαγωγού).

#### **Υλικό του Εργαστηρίου Ανάγνωσης**

- Καρτέλες (ονόματα - εικόνες - γράμματα)
- Βιβλία, χάρτες
- Παιδαγωγικό υλικό με γράμματα και λέξεις
- Υλικό από τις διάφορες γωνιές (κουτιά από το μανάβικο, συνταγές από την κουζίνα).





Εικόνα 5.6.2.α

Υλικό για το εργαστήρι ανάγνωσης

### Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες του εργαστηρίου αυτού μπορούν να γίνονται στη γωνιά της συζήτησης, όπου ο/η βρεφονηπιοκόμος συγκεντρώνει το υλικό, ή στη γωνιά της βιβλιοθήκης.

- ☆ Τα παιδιά καλούνται σε μια πρώτη φάση να παρατηρήσουν το χώρο του Σταθμού και να εντοπίσουν τα διάφορα σήματα/ σύμβολα που υπάρχουν σ' αυτόν και τι θέλουν να πουν. Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα συνειδητοποιούν ότι οι άνθρωποι, για να συνεννοούνται, έχουν αναπτύξει "έναν κώδικα"/ μια γλώσσα σημάτων.
- ☆ Σε καθημερινή βάση καλούνται να παρατηρήσουν ποιος λείπει και να αναγνωρίσουν το όνομά του στο παρουσιολόγιο, ή να εντοπίσουν ποια ομάδα (ονόματα παιδιών) είναι υπεύθυνη για την καθαριότητα στην τάξη. Δραστηριότητες στη γωνιά τη συζήτησης σχετικά με τη ημέρα, το μήνα, τη χρονολογία και τον καιρό.
- ☆ Επισκέπτονται τη γωνιά του μανάβικου και αναγνωρίζουν τα προϊόντα από το περιτύλιγμά τους. Συζητάνε για το ελληνικό αλφάβητο και για το λατινικό, για διαφορετικές γλώσσες με διαφορετική γραφή.
- ☆ Στο πλαίσιο των ποικιλόμορφων δραστηριοτήτων ο/η βρεφονηπιοκόμος καλεί τα παιδιά να κάνουν υποθέσεις σχετικά με το τι είναι γραμμένο σε ένα βιβλίο. Επισημαίνεται τι γράφεται στο εξώφυλλο του βιβλίου αλλά και ποια η εσωτερική του διάρθρωση.



- ☆ Στη γωνιά της συζήτησης διαβάζουμε μια ιστορία ή ένα παραμύθι. Ο/η βρεφονηπιοκόμος δείχνει συχνά με το δάχτυλο τι διαβάζει και ενθαρρύνει συζητήσεις γύρω από το κείμενο. Κατόπιν τα παιδιά συζητούν το θέμα της ιστορίας, ενώ ο/η βρεφονηπιοκόμος γράφει σε πίνακα ή σε χαρτί επιλεκτικά κάποιες από τις φράσεις των παιδιών. Στη συνέχεια τις διαβάζει στα παιδιά και απομονώνει ακουστικά μία απ' αυτές. Τα παιδιά επισημαίνουν τις λέξεις από τις οποίες αποτελείται η πρόταση αυτή και παίζουν το παιχνίδι της "ξεχασμένης λέξης".
- ☆ "Παιχνίδι της ξεχασμένης λέξης": Τη φράση που έχει καταγράψει ο/η βρεφονηπιοκόμος, αφού την ακούσουν τα παιδιά ζητά, να την επαναλάβουν. Στη συνέχεια την επαναλαμβάνει ο ίδιος/-α ξεχνώντας μια λέξη και τα παιδιά καλούνται να βρουν ποια λέξη ξεχάσε και να διορθώσουν την πρόταση. Στη συνέχεια αντικαθιστά τις λέξεις με ραβδάκια, χαρτοταινίες πάνω στις οποίες γράφονται οι λέξεις, και παροτρύνει τα παιδιά να τις διαβάσουν.
- ☆ Οργανώνουμε να στείλουμε ένα μήνυμα στα παιδιά του άλλου τμήματος στα πλαίσια των ανοιχτών τάξεων.
- ☆ Στη γωνιά της κουζίνας τα παιδιά μπαίνουν στη διαδικασία ανάγνωσης μιας συνταγής, για να φτιάξουμε κάποιο φαγητό ή οργανώνουμε στη γωνιά των επαγγελματιών μια δραστηριότητα με το ταχυδρομείο, για παράδειγμα, ο ταχυδρόμος πρέπει να αναγνωρίσει για ποιον είναι το γράμμα.

Όλες αυτές οι δραστηριότητες επιτρέπουν ελεύθερες και αυθόρμητες γλωσσικές ανταλλαγές μέσα σ' ένα οικείο πλαίσιο που τους ταιριάζει συναισθηματικά. Έτσι ευνοείται η ανάπτυξη του κοινωνικοποιημένου λόγου και η υποχώρηση του εγωκεντρικού, που, κατά τον Piaget, κυριαρχεί κατά την προσυλλογιστική περίοδο<sup>38</sup>.

## 5.7 Εργαστήρι Μαθηματικών Ερροιών

### Στόχοι Εργαστηρίου Μαθηματικών Ερροιών

- Άσκηση λογικομαθηματικής σκέψης
- Ενίσχυση προσοχής, συγκέντρωσης και αντίληψης
- Όξυνση της παρατηρητικότητας
- Καλλιέργεια της ικανότητας για λύση αριθμητικών προβλημάτων
- Ενίσχυση της λογικής, του συσχετισμού και του συλλογισμού.

38. Κακανά 1994, 60

Σύμφωνα με τον Piaget, υπάρχουν ορισμένοι αναπτυξιακοί περιορισμοί που εμποδίζουν το παιδί της προσχολικής ηλικίας να κατανοήσει κάποιες συγκεκριμένες έννοιες. Σε αυτή την ηλικία (2-7 ετών), το παιδί βρίσκεται στην προσυλλογιστική περίοδο κατά την οποία δεν μπορεί να εργαστεί χωρίς, να έχει μπροστά του το απαιτούμενο υλικό. Επίσης η σκέψη του επικεντρώνεται σε ένα μόνο χαρακτηριστικό του εκάστοτε προβλήματος και αγνοεί τα υπόλοιπα, τα οποία μπορεί να είναι εξίσου σημαντικά, και δεν έχει αντιστρεψιμότητα, δηλ. δεν μπορεί να αντιληφθεί ότι κάθε ενέργεια μπορεί να γίνει κι από την ανάποδη, ότι κάθε ενέργεια έχει και την αντίθετή της.<sup>39</sup> Οι πρώτες μαθηματικές έννοιες μαθαίνονται μέσα από το παιχνίδι και την επαφή με το περιβάλλον. Έννοιες, όπως μακριά-κοντά, ψηλός-κοντός, γρήγορα-αργά, πολλά-λίγα κτλ. είναι ήδη γνωστές στο παιδί μέσα από τα καθημερινά του βιώματα.



**Εικόνα 5.7.α**

*Ασκήσεις τοπολογίας στο εργαστήριο προμαθηματικών εννοιών*

Το εργαστήριο αυτό οργανώνεται με κύριο σκοπό την άσκηση της λογικομαθηματικής σκέψης των παιδιών της προσχολικής ηλικίας.

Τα παιδιά έχουν ήδη έρθει σε μια πρώτη επαφή με αυτές τις έννοιες και εκτός του Βρεφονηπιακού Σταθμού, όπως προαναφέραμε, αλλά και μέσα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό μέσω της συμμετοχής τους στις καθη-

<sup>39</sup> Παρασκευόπουλος 1965, σ. 33.

μερινές δραστηριότητες του ημερήσιου προγράμματος. Το εργαστήριο όμως είναι ένας χώρος όπου τα παιδιά δουλεύουν αποκλειστικά και συστηματικότερα με αυτές τις έννοιες.



**Εικόνα 5.7.β**

*Εργαλεία και σκεύη για το εργαστήριο*

Θα πρέπει να οργανώνεται κυρίως στα τμήματα των μεγαλύτερων παιδιών (3:6-6 ετών), με διαφοροποιημένες δραστηριότητες για τα παιδιά ηλικίας 3:6 -4:6 και 4:6-6 ετών. Στο τμήμα των μικρότερων παιδιών θα πρέπει να υπάρχει άφθονο και ποικίλο υλικό το οποίο πρέπει να είναι προσιτό στο παιδί. Το παιδί θα εξερευνά μόνο του τα υλικά με όλες του τις αισθήσεις (θα πιάνει, θα μυρίζει, θα ακούει, κτλ.) και θα εξακριβώνει τις σχέσεις μεταξύ τους. Βασιζόμαστε πάντα στο προσωπικό ενδιαφέρον και στην περιέργεια του παιδιού και δεν δίνουμε τίποτα έτοιμο και προκατασκευασμένο. Η διάρκεια της απασχόλησης πρέπει να είναι σύντομη και να πραγματοποιείται, όταν δίνονται τα κατάλληλα ερεθίσματα. **Στα μεγαλύτερα παιδιά** μπορεί να αυξηθεί ο χρόνος απασχόλησης και η συχνότητα βάσει όμως πάντα των δικών τους ενδιαφερόντων και ικανοτήτων. Δε λέμε στα παιδιά ότι τώρα πάμε να κάνουμε αριθμητική και δεν τα πιέζουμε να παρακολουθήσουν. Μπορούμε και μέσα από άλλες

δραστηριότητες να δημιουργήσουμε κατάλληλους προβληματισμούς που θα τα οδηγήσουν να έρθουν από μόνα τους στο εργαστήριο. Για παράδειγμα, φτιάχνουμε ένα κέικ στο εργαστήριο μαγειρικής. Πώς θα μετρήσουμε τα υλικά, πόσα είναι 5 αυγά; πώς θα βάλουμε τη σωστή ποσότητα ζάχαρης; πόσα κομμάτια θα κόψουμε, για να πάρει ο καθένας από ένα; Παρακινούμε τα παιδιά να ερευνήσουν μόνα τους για την απάντηση, παρακολουθούμε τη διαδικασία σκέψης τους, τα ενθαρρύνουμε και τα βοηθάμε, όποτε μας το ζητήσουν.

Το υλικό που θα χρησιμοποιήσουμε πρέπει να είναι άφθονο, ευδιάκριτο, ποικίλο και ελκυστικό για το παιδί. Συνήθως βρίσκεται ήδη μέσα στην τάξη και το "δανειζόμαστε" από άλλες γωνιές ή άλλους χώρους του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Για παράδειγμα, όταν θέλουμε να μελετήσουμε τον υπολογισμό της διαφοράς του βάρους μεταξύ των υλικών, μπορούμε να δανειστούμε τη ζυγαριά και τα γυάλινα μπουκάλια που είναι γεμισμένα με διαφορετική ποσότητα άμμου από το εργαστήριο τεχνολογίας και τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων.

Χρήσιμα υλικά και για τις δύο ηλικιακές ομάδες είναι: χάντρες, βόλοι, πλαστελίνη, πλαστικά ή ξύλινα ραβδάκια, δοχεία ίδιου και διαφορετικού μεγέθους, διάφορα σχήματα σε διάφορα χρώματα και μεγέθη τρισδιάστατα και επίπεδα, νομίσματα, μεζούρα, ζυγαριά, αντικείμενα που βρίσκονται στο χώρο και προσφέρονται για χρήση στο εργαστήριο, όπως για παράδειγμα οι καρέκλες (είναι τόσες καρέκλες όσα και τα παιδιά; είναι λιγότερες ή περισσότερες; αν είναι λιγότερες φέρε άλλες τόσες από το διπλανό τμήμα, ώστε κάθε παιδί να έχει τη δικιά του, κτλ.).

Οι ιδέες είναι πάρα πολλές όπως και τα υλικά αλλά και τα ερεθίσματα που μπορούμε να δώσουμε. Θα πρέπει να παρακινούμε λεκτικά τα παιδιά να κάνουν συγκρίσεις, αντιστοιχίες και ταξινομήσεις μέσα από τις καθημερινές δραστηριότητες όπως συνέβη με τις καρέκλες.

Οι μαθηματικές έννοιες περιλαμβάνουν εξοικείωση και κατάκτηση των παρακάτω εννοιών: **χώρος, χρόνος, μέγεθος, ποσότητα, απόσταση και διάρκεια**. Επίσης, περιλαμβάνουν συγκεκριμένες νοητικές ενέργειες που οδηγούν το παιδί στην προσέγγιση των παραπάνω εννοιών, όπως η **ταξινόμηση** (βάζουμε τα πράγματα σε ομάδες βάσει ενός ή περισσότερων κοινών χαρακτηριστικών), η **σειροθέτηση** (βάζουμε τα αντικείμενα σε μια σειρά βάσει των μεταξύ τους σχέσεων), η **αντιστοιχία** (σύγκριση και ταίριασμα αντικειμένων και αντίληψη της μονιμότητας του αριθμού των αντικειμένων, άσχετα με τις μεταβολές του χώρου που καταλαμβάνουν).





*Εικόνα 5.7.γ*  
*Υλικά εργαστηρίου*

### Προτεινόμενες δραστηριότητες

Σε σχέση με το χώρο:

- ☆ Παιχνίδια κίνησης όπου αναφέρονται οι έννοιες: πάνω-κάτω, ψηλά-χαμηλά, κοντά-μακριά, μέσα-έξω, μπροστά-πίσω, ανάμεσα -δίπλα, κτλ.



*Εικόνα 5.7.δ*  
*Κινητικά παιχνίδια*

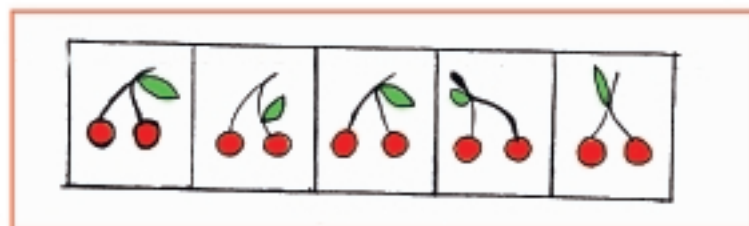


- ☆ Παιχνίδια αμφιπλευρικότητας (κουτσό, ισορροπία, γυρνάμε το σκονάκι πρώτα με το δεξί και μετά με το αριστερό μας χέρι, βιδώνουμε και ξεβιδώνουμε, βάζουμε ένα χρωματιστό κορδονάκι στο δεξί χέρι, ζητάμε να μας δείξουν τη δική τους δεξιά και αριστερή πλευρά και του φίλου τους απέναντι).



**Εικόνα 5.7.ε**  
*Ασκήσεις ισορροπίας*

- ☆ Οπτικά παιχνίδια προσανατολισμού στο χώρο με καρτέλες (βρες ποιο είναι ίδιο με αυτό που βρίσκεται στην πρώτη εικόνα, συμπλήρωσε αυτό που λείπει, λαβύρινθοι).



**Σχ. 5.7.α**  
*Βάλε σε κύκλο αυτό που είναι ίδιο με το πρώτο*

**Σε σχέση με το χρόνο:**

- ☆ Η βρεφονηπιοκόμος δείχνει με συγκεκριμένη σειρά εικόνες από 5 ζώα. Το παιδί, αφού τις δει και τις 5, μιμείται τις φωνές των ζώων με τη σειρά που τα είδε.
- ☆ Τα παιδιά μιμούνται κινήσεις του/της βρεφονηπιοκόμου με τη σειρά που τις παρουσίασε.
- ☆ Παίζουμε παιχνίδια με καρτέλες χρονικής ακολουθίας (4-5 καρτέλες που πρέπει να μπουν σε μια σωστή σειρά από τα παιδιά, για να σχηματιστεί μια ιστορία).

**Εικόνα 5.7.στ**

*Επιτραπέζιο παιχνίδι χρονικής ακολουθίας*

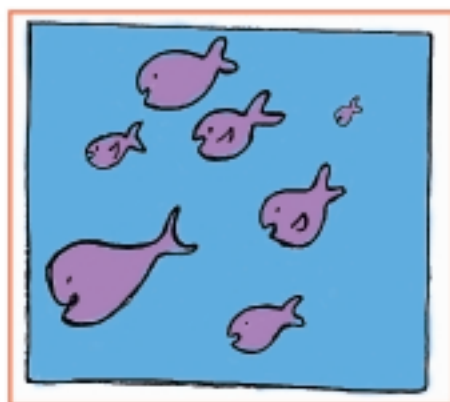
- ☆ Συζητάμε για δραστηριότητες που ακολουθούν μια συγκεκριμένη χρονική ακολουθία (τι κάνουμε το πρωί όταν ετοιμαζόμαστε για το σχολείο).

**Σε σχέση με τη διάρκεια:**

- ☆ Φυσάμε τη φλογέρα έτσι, ώστε να βγάζει ήχους σύντομους και παρατεταμένους, και ζητάμε από τα παιδιά να εντοπίζουν τους πιο σύντομους ήχους.
- ☆ Αναφερόμαστε λεκτικά στη διάρκεια των καθημερινών δραστηριοτήτων (σήμερα ξεχαστήκαμε με τη ζωγραφική και κάναμε πολλή ώρα).
- ☆ Ποιος τρέχει πιο γρήγορα και ποιος πιο αργά;

**Σε σχέση με το μέγεθος:**

- ☆ Καρτέλες ή πίνακες διάκρισης μεγεθών (βάλει σε κύκλο το μεγαλύτερο ψάρι ή βάλει την καρτέλα με το μικρότερο μήλο σε αυτό το κουτί).



Σχ. 5.7.β

*Βάλε σε κύκλο το μεγαλύτερο ψάρι*

- ☆ Ζωγράφισε λεπτές και χοντρές γραμμές.
- ☆ Του ζητάμε να μας βρει ποιο είναι το μεγαλύτερο/ μικρότερο από 5-6 αυτοκινητάκια που έχει μπροστά του.
- ☆ Ζητάμε να μας πει ποιο ραβδάκι είναι ψηλότερο από 3-4 ραβδάκια που έχει μπροστά του.
- ☆ Ποιος φοράει το πιο μεγάλο παπούτσι από τα παιδιά;
- ☆ Ποιος είναι πιο παχύς και ποιος πιο λεπτός;

#### **Σε σχέση με την ποσότητα:**

- ☆ Γεμίζουμε 2-3 ποτήρια ίδιου μεγέθους με διαφορετική ποσότητα υγρού. Ζητάμε από το παιδί να βρει ποιο ποτήρι έχει περισσότερο και ποιο λιγότερο.
- ☆ Παίρνουμε τη ζυγαριά και τα γυάλινα βαζάκια που είναι γεμισμένα με διαφορετική ποσότητα άμμου και υπολογίζουμε πρώτα με το χέρι μας (υποκειμενική εκτίμηση) και μετά με τη ζυγαριά ποιο είναι πιο ελαφρύ και ποιο πιο βαρύ.
- ☆ Ζυγίζουμε υλικά από το εργαστήριο μαγειρικής.
- ☆ Ζυγίζουμε τα ίδια τα παιδιά.

#### **Σε σχέση με την ταξινόμηση:**

- ☆ Ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν μια ομάδα με αυτοκινητάκια και μια με κούκλες. Στη συνέχεια μπορούμε να ζητήσουμε να μας κάνουν μια ομάδα με μπλε αυτοκινητάκια και μια ομάδα με κούκλες με κόκκινα ρούχα (ταξινόμηση βάσει 2 χαρακτηριστικών).
- ☆ Ζητάμε να μας κάνουν ομάδες με σχήματα βάση 1,2 ή 3 χαρακτηριστι-

κών. Για παράδειγμα, να βάλουν όλα τα τρίγωνα σε μια ομάδα και όλα τα τετράγωνα σε άλλη ομάδα ή να βάλουν όλα τα μπλε τρίγωνα μαζί και όλα τα μπλε τετράγωνα μαζί και χωριστά από τα κόκκινα τρίγωνα και τα κόκκινα τετράγωνα ή τέλος, να συσχετίσουν χρώμα, σχήμα και μέγεθος και να βάλουν όλα τα μικρά μπλε τρίγωνα σε μια ομάδα.



**Εικόνα 5.7.ζ**

*Ταξινομήσεις ανάλογα με το σχήμα, το χρώμα και το μέγεθος*

- ☆ Φυλλάδια εργασίας με ασκήσεις ταξινόμησης (βάλε σε ένα κύκλο τα σκυλάκια και σε άλλο κύκλο τα γατάκια, κλείσε σε ένα κύκλο τα πράσινα τρίγωνα).
- ☆ Διάφορες ταξινομήσεις αντικειμένων της τάξης (να μας φέρει όλα τα κόκκινα μολύβια, όλα τα ψαλίδια με πορτοκαλί λαβή, αντικείμενα που έχουν κυκλικό σχήμα, κτλ.)

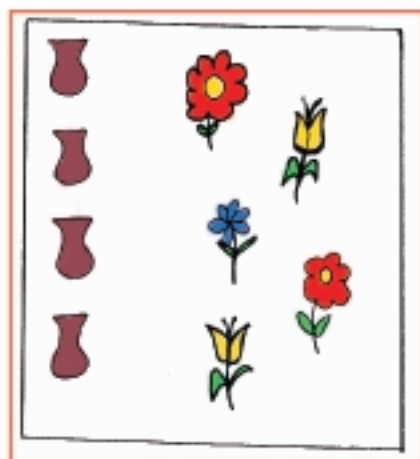
#### **Σε σχέση με την σειροθέτηση:**

- ☆ Δίνουμε πλαστικές ή ξύλινες ράβδους και ζητάμε από τα παιδιά να τις βάλουν στη σειρά από τη μικρότερη προς τη μεγαλύτερη.
- ☆ Δίνουμε κούκλες, αυτοκινητάκια ή ό,τι άλλο υπάρχει σε διάφορα μεγέθη και ζητάμε από τα παιδιά να τα βάλουν σε μια σειρά από το πιο μικρό στο πιο μεγάλο ή αντίστροφα.
- ☆ Δίνουμε ξυλομπογιές με διαφορετικά μήκη και ζητάμε από τα παιδιά να τις βάλουν σε μια σειρά βάσει του ύψους τους.
- ☆ Ζητάμε από τα παιδιά να μπουν σε μια σειρά ανάλογα με το ύψος τους από το πιο κοντό στο πιο ψηλό.

#### **Σε σχέση με την αντιστοιχία:**

- ☆ Ζητάμε από τα παιδιά να ετοιμάσουν το τραπέζι για φαγητό και να βάλουν από ένα σερβίτσιο για κάθε παιδί.

- ☆ Δίνουμε φυλλάδια εργασιών με ασκήσεις αντιστοίχισης (ένωσε κάθε λουλούδι με το βάζο του, έχουμε τόσα βάζα όσα και λουλούδια;).



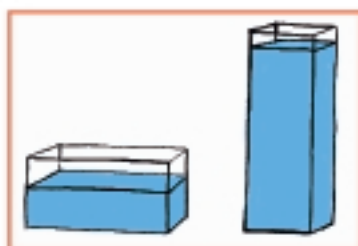
Σχ. 5.7.γ

*Ένωσε κάθε λουλούδι με ένα βάζο. Έχει κάθε λουλούδι το βάζο του;*

- ☆ Ζητάμε από τα παιδιά να μπουν σε δύο γραμμές έτσι, ώστε καθένα να έχει κάποιο άλλο απέναντί του.
- ☆ Τους δίνουμε μολύβια και ξύστρες και τους ζητάμε να βρουν αν έχουμε τόσες ξύστρες όσα και μολύβια.
- ☆ Περνάμε χρωματιστές χάντρες σε ένα κορδόνι και ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν το ίδιο με την ίδια σειρά χρωμάτων.

#### **Σε σχέση με τη διατήρηση της ποσότητας:**

- ☆ Βάζουμε την ίδια ποσότητα υγρού σε διαφορετικά μεγέθη γυάλινων δοχείων και ζητάμε από τα παιδιά να μας πουν αν είναι το ίδιο, περισσότερο ή λιγότερο.

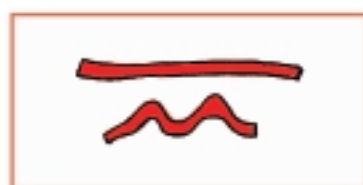


Σχ. 5.7.δ

*Διατήρηση ποσότητας*



- ☆ Φτιάχνουμε με την πλαστελίνη δύο ίδιους βώλους και στη συνέχεια μπροστά στα παιδιά αλλάζουμε το σχήμα του ενός (τον κάνουμε πλατύτερο από τους δύο, μακρύτερο και λεπτότερο, ψηλότερο, κτλ.) και ζητάμε να μας πουν αν κάποιος είναι μεγαλύτερος από τον άλλον.
- ☆ Βάζουμε στο τραπέζι μία σειρά με μολύβια κι από κάτω μία ίση σειρά με ξύστρες. Τα ρωτάμε αν είναι ίσα, αν έχουμε τόσα μολύβια όσα και ξύστρες. Αραιώνουμε ή συμπιέζουμε τη μία από τις δύο σειρές, χωρίς να προσθέσουμε ή να αφαιρέσουμε κάτι, απλώς αλλάζουμε τη διάταξή τους στο χώρο και ξανακάνουμε τα ίδια ερωτήματα.
- ☆ Βάζουμε δύο κορδέλες ίδιου μήκους μπροστά στο παιδί και το ρωτάμε να μας πει αν είναι ίσες. Μετά καμπυλώνουμε τη μία κορδέλα και το ρωτάμε πάλι αν είναι ίσες και, αν όχι, ποια είναι η μεγαλύτερη.



Σχ. 5.7.ε  
Διατήρηση μήκους

## 5.8 Παράλληλα εργαστήρια

### Στόχοι Παράλληλων Εργαστηρίων

- Ενίσχυση συλλογικής εργασίας
- Ανάπτυξη αναλυτικοσυνθετικής ικανότητας για την ολοκλήρωση ενός έργου
- Καλλιέργεια κριτικής σκέψης
- Ελεύθερη έκφραση και δημιουργία
- Ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων και συνδιαλλαγών.

Τα εργαστήρια διαμορφώνονται από τον/τη βρεφονηπιοκόμο σε διάφορες περιόδους της εκπαιδευτικής διαδικασίας ανάλογα, με τις ανάγκες των παιδιών. Διαπιστώσαμε όμως ότι τα εργαστήρια δεν είναι τελείως αυτόνομα, δε λειτουργούν το ένα άσχετα από το άλλο. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να υπάρχει διαφορά μεταξύ της λειτουργίας των γωνιών, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τις ελεύθερες δραστηριότητες τις οποίες διαμορφώνει το ίδιο το παιδί, και της λειτουργίας των εργαστηρίων, τις οποίες οργανώνει και

παρουσιάζει ο/η βρεφονηπιοκόμος, όμως η **γωνιά στηρίζει την πραγματοποίηση του εργαστηρίου και το εργαστήριο με τη σειρά του μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για μια ελεύθερη δραστηριότητα των παιδιών**. Για παράδειγμα, τα παιδιά διαβάζοντας στη γωνιά βιβλιοθήκης βρίσκουν συνταγές για φαγητά που τους κεντρίζουν την προσοχή και εκδηλώνουν ενδιαφέρον και επιθυμία να τα φτιάξουν. Μετρούν τις ποσότητες που θα χρειαστούν στο εργαστήριο μαθηματικών εννοιών και φτιάχνουν το φαγητό που θέλουν στο εργαστήριο μαγειρικής. Αυτή η διαδικασία μπορεί να γίνει και αντίστροφα, δηλαδή, να φτιάχνουν ήδη κάτι στο εργαστήριο μαγειρικής και να θελήσουν επιπλέον πληροφορίες ή ιδέες για τις δημιουργίες τους. Τότε ανατρέχουν στη γωνιά βιβλιοθήκης και ψάχνουν να βρουν ό,τι χρειάζονται. Μπορεί να επισκεφτούν και το εργαστήριο γραφισμού, για να "γράψουν" τη συνταγή με κώδικες, αλλά και το εργαστήριο μαθηματικών εννοιών για να υπολογίσουν την ποσότητα των υλικών που χρειάζονται.

Επιπλέον, κάποια εργαστήρια μπορεί να συνδέονται με μια θεματική ενότητα, κάτι που επιδιώκεται βάσει του Αναλυτικού Προγράμματος, και έτσι **να δημιουργηθούν παράλληλα εργαστήρια στο πλαίσιο επεξεργασίας ενός θέματος**. Για παράδειγμα, η ανάγνωση μιας ιστορίας στη γωνιά της βιβλιοθήκης μπορεί να αποτελέσει υλικό για ένα εργαστήριο εικαστικών (ζωγραφίζουμε ή φτιάχνουμε κάτι που έχει σχέση με την ιστορία που ακούσαμε), ένα εργαστήριο ανάγνωσης (παίζοντας το παιχνίδι της ξεχασμένης λέξης) και ένα εργαστήριο δραματοποίησης (αναπαριστάνουμε την ιστορία που ακούσαμε). Φυσικά αυτό είναι κάτι που είτε προκύπτει αυθόρμητα μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία είτε σχεδιάζεται ως ένα βαθμό από τον ίδιο ή την ίδια τον/τη βρεφονηπιοκόμο. Τέτοιες ευκαιρίες δίνονται άπειρες στην Προσχολική Αγωγή ήδη με θέματα που πηγάζουν από τη θρησκευτική ζωή (Χριστούγεννα, Πάσχα), από την ιστορία του Ελληνισμού (εθνικές εορτές) ή ακόμα και από τη φύση (ζώα, εποχές, φυτά).

Γι' αυτό άλλωστε στο ημερήσιο πρόγραμμα προτείνονται διαφορετικά εργαστήρια για κάθε μέρα. Φυσικά υπάρχει και η δυνατότητα, εφόσον υπάρχουν δυο βρεφονηπιοκόμοι, να δημιουργηθούν παράλληλα εργαστήρια όπου τα παιδιά χωρίζονται σε μικρότερες ομάδες βάσει των ενδιαφερόντων και των προτιμήσεών τους. Τα παιδιά της μιας ομάδας φτιάχνουν, για παράδειγμα, χριστουγεννιάτικες κάρτες στο εργαστήριο εικαστικών και τα παιδιά της άλλης ομάδας στο εργαστήριο γραφισμού "γράφουν" σε λευκά χαρτάκια ευχές με κώδικες, για να κολλήσουν μετά μέσα στις κάρτες.

Αναφέροντας λοιπόν τον όρο **παράλληλα εργαστήρια** εννοούμε την ταυτόχρονη οργάνωση και λειτουργία δύο ή περισσότερων εργαστηρίων μέσα στον ίδιο χώρο. Σημαντική προϋπόθεση για τη σωστή λειτουρ-

γία τους είναι η **ύπαρξη τουλάχιστον δύο βρεφονηπιοκόμων** ή ενός/μιας βρεφονηπιοκόμου και ενός βοηθού (για 2 παράλληλα εργαστήρια) οι οποίοι θα παρακολουθούν τις ανάγκες των παιδιών και θα συντονίζουν ανάλογα τις δραστηριότητες.

**Σε μεγάλο και ενιαίο χώρο** που δίνει τη δυνατότητα για ολοκληρωμένη επίβλεψη μπορούν να αναπτυχθούν διάφορες δραστηριότητες σε διαφορετικά εργαστήρια, καθεμιά από τις οποίες επιβλέπει/κατευθύνει συγκεκριμένος/-η βρεφονηπιοκόμος και συμμετέχει συγκεκριμένη ομάδα παιδιών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ένα παιδί δεν μπορεί να μετακινηθεί για να συμμετάσχει σε άλλη δραστηριότητα υπό την επίβλεψη άλλου βρεφονηπιοκόμου. Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας στο εργαστήριο κάθε παιδί κάποιας συγκεκριμένης ομάδας, για το οποίο είναι υπεύθυνη/-ος συγκεκριμένη/-ος βρεφονηπιοκόμος, έχει τη δυνατότητα επαφής και με τους άλλους βρεφονηπιοκόμους και με τα παιδιά των άλλων ομάδων, πράγμα που συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του και στην ένταξή του στην κοινότητα του Βρεφονηπιακού Σταθμού εξασφαλίζοντάς του αποδοχή, ασφάλεια και αισθήματα ανεξαρτησίας και πληρότητας. Αυτοί οι παράγοντες είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για την "ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη" του παιδιού.

Σ' αυτή την περίπτωση απαραίτητη προϋπόθεση της λειτουργίας των παράλληλων εργαστηρίων είναι η σχέση του/της βρεφονηπιοκόμου με το παιδί. Προκειμένου το παιδί να αποκτήσει αυτοπεποίθηση και να ακολουθήσει μια τέτοια πορεία διδασκαλίας, θα πρέπει ο/η βρεφονηπιοκόμος να του έχει δώσει τη δυνατότητα αυτοέκφρασης και αυτοδημιουργίας. Μόνον έτσι οι επιλογές που θα κάνει θα εκφράζουν τον εαυτό του και τα ενδιαφέροντά του. Βασική αρχή της λειτουργίας των παράλληλων εργαστηρίων είναι το διδακτικό τρίγωνο όπου το μορφωτικό αγαθό αλλάζει καθώς το παιδί έχει τη δυνατότητα να κάνει κάποιες επιλογές, διατηρώντας όμως παρ' όλα αυτά μια σταθερή σχέση αλληλοβοήθειας και υποστήριξης με το/τη βρεφονηπιοκόμο και αναδιαμορφώνοντας τη σχέση τους μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία.



## ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Όλες οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο Βρεφονηπιακό Σταθμό είναι συναφείς μεταξύ τους. Μιλώντας προηγουμένως για τις γωνιές δραστηριοτήτων και χωρίζοντας τες σε κατηγορίες σε καμιά περίπτωση δεν αποσκοπούσαμε στη διαφοροποίηση της μιας από την άλλη. Κάλιστα μπορεί να υπάρξει η δυνατότητα χρήσης δύο γωνιών συγχρόνως προς όφελος πάντα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σ' αυτό το κεφάλαιο αναφερθήκαμε στα εργαστήρια που μπορούν να οργανωθούν και να λειτουργήσουν μέσα στο Βρεφονηπιακό σταθμό και που αναφέρονται σε οργανωμένες δραστηριότητες που γίνονται για τα παιδιά της νηπιακής ηλικίας. Και αυτά ακολουθούν ως επί το πλείστον τις βασικές αρχές του Αναλυτικού Προγράμματος για την Προσχολική Αγωγή.

Το νήπιο καλείται μέσα από οργανωμένες και από την παιδαγωγό δομημένες δραστηριότητες:

- Να γνωρίσει τον εαυτό του
- Να επικοινωνήσει με τους άλλους
- Να επιδράσει αμφίδρομα στο περιβάλλον που ζει

Η διαμόρφωση τέτοιων εργαστηρίων από τον/τη βρεφονηπιοκόμο προϋποθέτει τη γνώση από μέρους της των βασικών στόχων και σκοπών μάθησης των πέντε τομέων αγωγής και ανάπτυξης, όπως αυτοί παραθέτονται στο αναλυτικό πρόγραμμα: ψυχοκινητικού, νοητικού, αισθητικού, κοινωνικο- συναισθηματικού τομέα και τομέα δεξιοτήτων. Ο/η βρεφονηπιοκόμος είναι υποχρεωμένη/-ος να ενημερώνεται για τις καινούργιες διατάξεις και νομοθεσίες, προκειμένου να προετοιμάζει το παιδί με βάση τα καινούργια δεδομένα και στοιχεία και χωρίς να παρεκκλίνει το πρόγραμμά της από τον κεντρικό σκοπό όλου του εκπαιδευτικού συστήματος.

Μέσα από τα εργαστήρια δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να δράσει πιο οργανωμένα ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο σχέδιο που προκαθορίζεται από την παιδαγωγό και χρησιμοποιώντας μεθοδικά το εποπτικό υλικό που βρίσκεται στη διάθεσή του.

Αδιαμφισβήτητη η ύπαρξη της γωνιάς είναι πολύ σημαντική και αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο για τη σωστή και λειτουργική οργάνωση των εργαστηρίων. Παρατηρώντας το παιχνίδι του παιδιού στη γωνιά, μπορεί ο/η βρεφονηπιοκόμος να πάρει ιδέες για το σχεδιασμό ενός αντίστοιχου εργαστηρίου, π.χ. γωνιά μεταμφίεσης - εργαστήρι δραματοποίησης, εντοπίζοντας τις δυνατότητες των παιδιών αλλά και τις ανάγκες τους, προκειμένου να ολοκληρώσουν μια οργανωμένη δραστηριότητα θεατρικού παιχνιδιού.



**ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ****Υποκεφάλαιο 5.1**

1. Τι εννοούμε με τον όρο εργαστήρια και ποιες είναι οι διαφορές τους από τις γωνιές;
2. Πώς εξοπλίζονται και πώς οργανώνονται γενικά τα εργαστήρια;
3. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με τη λειτουργία των εργαστηρίων;
4. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση παρατηρήστε τα εργαστήρια που υπάρχουν. Καταγράψτε τα είδη τους, τον τρόπο οργάνωσης και τον εξοπλισμό τους. Συσχετίστε με βάση όσα έχουμε αναφέρει στη θεωρία, εντοπίστε τυχόν ελλείψεις και προτείνετε βελτιώσεις με την οργάνωση και τον εξοπλισμό τους.

**Υποκεφάλαιο 5.2**

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με την οργάνωση του εργαστηρίου μαγειρικής;
2. Πώς οργανώνεται ένα εργαστήριο μαγειρικής;
3. Τι έπιπλα, σκεύη και υλικά χρειάζονται για την οργάνωση ενός εργαστηρίου μαγειρικής;
4. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε και εξοπλίστε ένα εργαστήριο μαγειρικής. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας σε σχέση με τη διαδικασία οργάνωσης και κάντε προτάσεις για πιθανές τροποποιήσεις που θα βελτιώναν τη λειτουργία του.
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση καταγράψτε το υλικό που χρησιμοποιείται στο εργαστήριο μαγειρικής. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις στην οργάνωσή του και πραγματοποιήστε τις.
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση επιχειρήστε να "γράψετε" μαζί με τα παιδιά μια συνταγή με κώδικες στο εργαστήριο γραφισμού και να την εκτελέσετε στο εργαστήριο μαγειρικής. Γράψτε τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
7. Επιλέξτε μια από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμό-



στε τη στο εργαστήριο μαγειρικής στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

### Υποκεφάλαιο 5.3

1. Πώς οργανώνεται το εργαστήριο εικαστικών; Ποια είναι τα απαραίτητα έπιπλα και υλικά που χρειάζονται;
2. Ποια είναι η διαφορά του εργαστηρίου εικαστικών από τη γωνιά εικαστικών;
3. Πώς και από ποιους πρέπει να γίνεται η προετοιμασία του χώρου, η τακτοποίηση και η φύλαξη των υλικών στο εργαστήριο εικαστικών;
4. Γιατί είναι σημαντική η ελεύθερη έκφραση της φαντασίας και της δημιουργικότητας των παιδιών;
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση καταγράψτε το υλικό που χρησιμοποιείται στο εργαστήριο εικαστικών. Προτείνετε τυχόν βελτιώσεις στην οργάνωσή του και πραγματοποιήστε τις.
6. Επιλέξτε μια από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο εικαστικών στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

### Υποκεφάλαιο 5.4

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με τη λειτουργία του εργαστηρίου θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης;
2. Τι χρειάζεται για την οργάνωση ενός εργαστηρίου θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης;
3. Ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να δουλέψει ο/η βρεφονηπιοκόμος στην αρχή κάθε εργαστηρίου θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης;
4. Πώς επιλέγεται το θέμα που θα δουλευτεί στο εργαστήριο θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης;
5. Ποιες είναι οι κύριες τεχνικές παρουσίασης των θεατρικών δρώμενων;
6. Ποιες είναι οι 4 φάσεις ανάπτυξης του θεατρικού παιχνιδιού;

7. Επιλέξτε μια από τις προτεινόμενες τεχνικές παρουσίασης θεατρικών δρώμενων και οργανώστε ένα θεατρικό παιχνίδι με βάση αυτή στο εργαστήριο θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης του Βρεφονηπιακού Σταθμού που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
8. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση προετοιμάστε και πραγματοποιήστε ένα θεατρικό παιχνίδι βάσει των 4 φάσεων ανάπτυξής του. Καταγράψτε τη διαδικασία - βήματα που ακολουθήσατε και τις δικές σας παρατηρήσεις και προτάσεις.
9. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο θεατρικού παιχνιδιού/ δραματοποίησης στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

### Υποκεφάλαιο 5.5

1. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με την οργάνωση του εργαστηρίου τεχνολογίας;
2. Ποιες είναι οι διαφορές του εργαστηρίου τεχνολογίας από τη γωνιά παρατήρησης και ανακαλύψεων;
3. Πως εξοπλίζεται και οργανώνεται ένα εργαστήριο τεχνολογίας;
4. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων σκεφτείτε πως μπορείτε να οργανώσετε ένα εργαστήριο τεχνολογίας από άχρηστο υλικό. Συλλέξτε το υλικό που θεωρείτε απαραίτητο και παρουσιάστε τον τρόπο οργάνωσής του στην τάξη.
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε ένα εργαστήριο τεχνολογίας με τη συνεργασία των γονέων. Περιγράψτε τη διαδικασία και τα στάδια που ακολουθήσατε κατά την οργάνωσή του.
6. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο τεχνολογίας στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

### Υποκεφάλαιο 5.6

1. Ποιοι είναι οι στόχοι που επιδιώκονται με την οργάνωση των εργαστηρίων που αφορούν τον προφορικό και το γραπτό λόγο;
2. Ποια σειρά δραστηριοτήτων θα πρέπει να ακολουθεί η υλοποίηση ενός προγράμματος στο εργαστήριο γραφισμού;
3. Πώς συνδέεται η λειτουργία των εργαστηρίων γραφισμού και ανάγνωσης με τη λειτουργία των υπόλοιπων εργαστηρίων και γωνιών;
4. Πώς οργανώνεται και πώς εξοπλίζεται ένα εργαστήριο γραφισμού;
5. Πώς οργανώνεται και με τι υλικό εξοπλίζεται ένα εργαστήριο ανάγνωσης;
6. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε ένα εργαστήριο γραφισμού. Περιγράψτε τη διαδικασία και τα στάδια που ακολουθήσατε κατά την οργάνωσή του.
7. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο γραφισμού στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.
8. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση οργανώστε ένα εργαστήριο ανάγνωσης. Περιγράψτε τη διαδικασία και τα στάδια που ακολουθήσατε κατά την οργάνωσή του.
9. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και εφαρμόστε τη στο εργαστήριο ανάγνωσης στον Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις παρατηρήσεις σας, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

### Υποκεφάλαιο 5.7

1. Ποιοι είναι οι στόχοι που επιτυγχάνονται με την οργάνωση του εργαστηρίου μαθηματικών εννοιών;
2. Πώς διαφοροποιείται το εργαστήριο μαθηματικών εννοιών σε σχέση με την ηλικία των παιδιών;
3. Ποια υλικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εργαστήριο μαθηματικών εννοιών;
4. Ποιες είναι οι συγκεκριμένες νοητικές ενέργειες που οδηγούν στην κατάκτηση των μαθηματικών εννοιών;
5. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση

οργανώστε ένα εργαστήριο μαθηματικών εννοιών. Περιγράψτε τη διαδικασία και τα στάδια που ακολουθήσατε κατά την οργάνωσή του.

6. Επιλέξτε μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες για κάθε τομέα μαθηματικών εννοιών (χώρου, χρόνου, μεγέθους, ποσότητας, ταξινόμησης, σειροθέτησης και αντιστοιχίας) και πραγματοποιήστε τις στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση. Καταγράψτε τα βήματα που ακολουθήσατε, τις δυσκολίες που συναντήσατε και πώς τις αντιμετωπίσατε.

### Υποκεφάλαιο 5.8

1. Τι εννοούμε με τον όρο παράλληλα εργαστήρια;
2. Ποιοι στόχοι επιτυγχάνονται με τη λειτουργία των παράλληλων εργαστηρίων;
3. Ανά ομάδες των 2-3 ατόμων που κάνετε πρακτική στον ίδιο Βρεφονηπιακό Σταθμό οργανώστε 3 παράλληλα εργαστήρια της επιλογής σας. Καταγράψτε τη διαδικασία οργάνωσης και τα βήματα που ακολουθήσατε και παρουσιάστε το στην τάξη.